Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 9 январь 1974 йил, чоршанба ◆ № 7 (15.787). ◆ Баҳоси 2 тийин.

КПСС Марказий Комитети халқ хўжалигининг барча тармоқларидаги ходимларни социалистик мусобақада меҳнат унумдорлигини жадал ўстиришга, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга алоҳида эътибор беришга даъват этади.

(КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПАРТИЯГА, СОВЕТ ХАЛҚИГА МУРОЖААТИДАН).

АНИҚЛОВЧИ ЙИЛДА — ЗАРБДОР СУРЪАТ УЧУН!

Республикамиз меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети Мурожаатини қизғин маъқуллаб, партия даъватига ўзларининг фидокорона бунёдкорлик меҳнатлари билан жавоб бермоқдалар.

ЯНГИ РЕЖАЛАР

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатида таъкидлаб ўтилганидек, ўтган йил совет халқининг қаҳрамонона ишларининг йилномасига зарбдор меҳнат йили бўлиб кирди. Буни биз районимиз, областимиз, республикамиз пахтачилиги ва бошқа соҳаларда қўлга киритган улкан ютуқлар мисолида ҳам, ўз хўжалигимизда кўзга ташланиб турган салмоқли рақамларда ҳам равшан кўрамиз.

Ўтган йили колхозимиз меҳнат аҳли самарали ишлади ва пахтадан юксак хирмон кўтарди. 1574 гектар ернинг ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил йиғиб олиб, она-Ватанга қарийб 5000 тонна «оқ олтин» армуғон этди. Бу, пландан ташқари 1753 тонна кўп пахта сотилди, демакдир. Лекин, бу рақам биз учун чегара эмас. Мурожаатда келтирилганидек биз 1974 йилда аввалги йилларда эришилган муваффақиятларимизни мустаҳкамлайверамиз. Хўжалигимизнинг асосий тармоғи бўлган пахтачиликни янада ривожлантиришга эришамиз.

Биз шу кеча-кундузда мўл ҳосил учун пухта замин яратмоқдамиз. Пахта майдонлари барвақт тўла шудгордан чиқарилди. 1200 гектардан зиёд ер фосфор ва маҳаллий ўғит солиб ҳайдалди, ерларга яхоб бериш қизғин давом этмоқда. Шу кунга қадар 2 минг гектар пахта майдони иккинчи яхобдан чиқарилди. Шу билан бир вақтда 1700 тонна компост тайёрладик. Ҳозир 34 прицеп, 12 автомашина далаларга маҳаллий ўғит ташимоқда.

Беш йилликнинг забардаст тўртинчи йилида Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг шонли тўйини меҳнатда муносиб совғалар билан кутиб олиш эзгу-истагимиздир. Бу йил гектаридан 35 центнердан «оқ олтин» хирмони кўтариш, бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини янада ошириш, чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш тадбирларини кўрмоқдамиз.

А. ҲАЛИЛОВ,
Фарғона районидаги Ҳамроқул Турсунқулов номли колхоз раиси.

РЕЗЕРВЛАР ИШГА СОЛИНДИ

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатида қишлоқ хўжалиги меҳнаткашларини деҳқончилик ва чорвачиликни янада юксалтириш учун курашга куч-ғайратларини сарфлашга даъват этади. Биз КПСС Марказий Комитетининг Мурожаатига фидокорона меҳнатимиз билан жавоб беришни, Ўзбекистон ССР ва республика Компартиясининг юбилей йилини пахтадан ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг бошқа маҳсулотларидан юқори ҳосил етиштириш билан нишонлашни бурчимиз, деб ҳисоблаймиз. Биз янги резервларни, жумладан, хўжалигимизда мавжуд бўлган қудратли техникани ишга соламиз. Машиналардан унумли фойдаланиш далаларнинг ҳосилдорлигини янада оширишга, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларининг арзонлашувига имкон беради. КПСС Марказий Комитети бизни ана шунга даъват этмоқда.

Колхоз 1973 йилни муваффақиятли якунлади. Давлат—ҳар гектар ердан 40,5 центнердан пахта олди. Беш йилликнинг тўртинчи йилидаги марраимиз — гектаридан 45 центнердан «оқ олтин» олишдан иборат.

Ҳозир колхозчилар баҳорга қизғин тайёргарлик кўришмоқда. Эрта тонгданоқ далаларга органик ўғит ортилган транспорт йўл олмоқда, минераль ўғит ташиб чиқарилмоқда. Техника ремонти жадал суръатлар билан олиб борилмоқда.

Қишнинг ҳам ҳар бир куни ғанимат. Деҳқонлар мусобақаси шу шиор остида кенг авж олдириб юборилди.

Ш. САЙФУДДИНОВ.
Андижон область Избоскан районидаги Охунбобоев номли колхоз раиси.

ҲОСИЛДОРЛИКНИ ОШИРАМИЗ

Колхозимиз Наманган областидаги юқори ҳосилли хўжаликлардан ҳисобланади. Хўжалигимиз аъзолари партия ва ҳукуматимиз бераётган катта моддий ёрдамга суянган ҳолда пахта ҳосилини тобора оширмоқдалар. Беш йилликнинг зарбдор, учинчи йилида минг гектар майдоннинг ҳар гектаридан 50 центнердан ошириб «оқ олтин» тайёрлашга эришдик. Бизнинг бригадада эса бу кўрсаткич 56 центнерни ташкил этди.

КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати хўжалигимиз меҳнаткашларининг кучига куч, ғайратига ғайрат қўшиб юборди. Биз пахтачилик агротехникасини янада такомиллаштирамиз. Ер ва сувдан, техникадан, маҳаллий ва минерал ўғитлардан янада самарали фойдаланиш чорасини кўрамиз ва шу тариқа 1974 йилда колхозимиз бўйича ҳосилдорликни ўтган йилдагидан анча оширамиз, бригадамиз бўйича эса 60 центнерлик маррани эгаллашга сўз берамиз.

Т. ЭГАМБЕРДИЕВ,
Янгиқўрғон районидаги Ульянов номли колхознинг бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Бу бахтиёр ишчи-қизлар Тошкент трикотаж фирмасининг юлдузларидир. Уларни коллектив ҳурмат қилади. Бунинг боиси бор. Қўли гул ишчилар тўққизинчи беш йилликнинг ҳал қилувчи йилини меҳнатда катта муваффақиятлар билан якунлашди. Пландан ташқари бир неча минг сўмлик трикотаж кийим-кечаклар ишлаб чиқардилар. Маҳсулот сифатидан харидорлар мамнун. Фирма ишчи, инженер-механик ходимлари янги йилни зўр кўтаринки руҳ билан, катта ғайрат ва шижоат билан бошлаб юбордилар. Корхона ишлаб чиқариш жараёнлари юқори суръат билан ишламоқда, ранг-баранг трикотаж кийим-кечаклар тўқиб чиқарилаётир. Ишчилар КПСС Марказий Комитети Мурожаатига жавобан, ўз имкониятларини чамалаб, зиммаларига оширилган мажбуриятлар олмоқдалар. Беш йилликнинг аниқловчи тўртинчи йили янада қутлуғ бўлишига, Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг шонли 50 йиллик тўйига муносиб армуғон ҳозирланажаги кўриниб турибди. Суратда (чапдан) Г. Каримова, Қ. Одилбобоева, С. Собирхўжаева, Ш. Холмуҳамедовалар.

А. Тўраев фотоси.

ЖИЗЗАХ ЧЎЛИ ИСТИҚБОЛИ

ИРРИГАЦИЯ МАСАЛАЛАРИ

Ўзбекистон составида янги — Жиззах областининг ташкил этилиши партия ва ҳукуматимизнинг бу ердаги ишлаб чиқарувчи кучлардан ҳамда битмас-туганмас резервлардан самарали фойдаланиш йўли билан қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш, айниқса пахтачиликни тез суръатлар билан ривожлантириш тўғрисидаги оталарча ғамхўрлигининг тағин бир ёрқин ифодасидир.

Жиззах чўли — табиатан Мирзачўл ерларининг давоми бўлиб, унумдор текисликлардан иборат. Бу чўлни ўзлаштиришни ўзбек халқи асрлар оша орзу қилиб келган. Бироқ сув манбалари етишмаслиги ва Сирдарёдан бу ерларга оби-ҳаёт келтириш учун шароит оғирлиги ҳозиргача бунга имкон бермади.

Эндиликда эса юксак унум билан ишлайдиган насослар ва қудратли замонавий қурилиш техникаси Жиззах чўлларига сув чиқаришга кенг истиқболлар очиб бермоқда. Мирзачўлни ўзлаштириш борасида тўпланган тажрибалар асосида Жиззах чўлини суғориш схемаси тузилди. Ана шу схеманинг техникавий лойиҳасига асосан яқин йиллар ичида биринчи навбатда 57,8 минг гектар ер суғорилади. Бутун Жиззах массиви тамомила ўзлаштириб бўлингач, 183 минг гектар ер суғорилади.

Жиззах чўлига тўртта қудратли насос станцияларидан каскад ёрдамида сув чиқарилади. Сув бетон «тўн» кийгизилган очиқ каналлардан, йиғма темир-бетон лотоклардан, асбоцемент қувурлардан оқизилади ва оби-ҳаётнинг исроф бўлишига йўл қўйилмайди. Қишлоқ хўжалик экинлари эгилувчан шланглар ёрдамида суғорилади.

Суғориладиган майдонларнинг яхшилаб текисланиши қишлоқ хўжалиги ҳамда суғориш техникасидан юксак унум билан кенг кўламда фойдаланиш имкониятини беради. Ўзлаштириладиган майдонлардаги ер ости сувлари ёпиқ дренаж тармоқлари орқали чиқариб ташланади. Дренаж тармоқларининг узунлиги 4360 километрдир. Ер ости сувлари, шунингдек, 700 дан ортиқ вертикал дренажлардан четга чиқариб юборилади.

Каналлардаги барча иншоотлар автоматика ва телемеханика воситалари билан таъминланади.

Янги ерларни асосан пахтачилик совхозлари ўзлаштирадилар. Замонавий машина-механизмлар билан таъминланган бу совхозлар алмашлаб экишни кенг жорий этиб, минерал ўғитлар ҳамда ўсимликларни ҳимоя қилишнинг кимёвий воситаларидан фойдаланадилар. Ҳар бир пахтачилик совхозига 5-6 минг гектар суғориладиган майдон биркитиб қўйилади.

Жиззах чўлида 22 та пахтачилик, 4 та сабзавотчилик ва боғдорчилик-узумчилик ҳамда иккита чорвачилик совхозлари ташкил этилади. Янги совхозларда пахтачиликда ишлайдиган ҳар бир ишчига 12 гектар ер тўғри келади.

Совхозларнинг марказий посёлкаларида барча коммунал ҳамда маданий-маиший шароитлар мавжуд бўлган кенг ва ёруғ уйлар қурилади. Ҳар бир кишига 9 квадрат метр уй-жой тўғри келадиган бўлади. Уй-жойлар асосан бир қаватли икки квартирали, баъзан икки қаватли бўлиб, участкада ҳар бир оилага 0,08 гектар томорқа берилади.

Асфальт ётқизилган автомобиль йўллари барча совхозларни районлар ва область марказлари ҳамда темир йўл станциялари билан боғлайди.

Жиззах чўлида ташкил этиладиган хўжаликлар давлат энергосистемасидан электр энергия билан таъмин этилади.

300 километрдан зиёд магистрал сув тармоқлари аҳолини яхши ичимлик сув билан таъминлайди. Уй-жойлар, маданий-маиший муассасалар, ишлаб чиқариш корхоналари тўла-тўкис газлаштирилади. Жиззах массивида 235 километр узунликда газ қувурлари қурилади.

Жиззах чўлини суғориш ва ўзлаштириш юзасидан белгиланган ишлар ерлардан оқилона фойдаланишни тубдан яхшилайди. Ҳайдаладиган суғориладиган майдонлар 21 минг гектардан 138 минг гектарга етказилади, чигит экиладиган ерлар эса 16 минг гектардан 84 минг гектарга кўпайтирилади. Пахтачилик қишлоқ хўжалигининг асосий тармоғи бўлиб қолади.

Пахта етиштириш 44 минг тоннадан 209 минг тоннага етказилади. Сабзавот, мева-чева ва узум етиштириш ҳам бир неча баравар кўпаяди.

Янги хўжаликларда етиштириладиган ем-хашак ҳисобига сут ва гўшт етиштиришга мўлжалланган чорвачилик ривожлантирилади. Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулоти қийматининг ўсиши 150 миллион сўмдан кўпроқ бўлади, ҳар йилги фойда эса 81 миллион сўмдан кўпроқни ташкил этади.

Чўлни ўзлаштириш — катта социал-иқтисодий аҳамиятга эга. Бу ерга республикамизнинг аҳоли зич жойлашган районларидан 50 мингдан зиёдроқ кишини кўчиришга тўғри келади. Шундай қилиб, қишлоқ кишиларининг иши индустриал ишчилар меҳнатига яқинлаштирилади.

Бу чўлни суғориш ва ўзлаштиришга 1,3 миллиард сўм капитал маблағ ажратилади. Бу харажатлар 6-7 йилда ўзини тўла қоплайди.

Жиззах чўлини ўзлаштириш Мирзачўлни ўзлаштириш ниҳоясига етказилиши билан бирга қўшиб олиб борилади.

1974—1975 йиллардаёқ ўзлаштирилиши лозим бўлган ерларга сув чиқариш учун магистрал канал, насос станциялари ва сув берувчи бош тармоқ бўйича комплекс ишлар бошланади. Мирзачўлда ташкил топган моддий-техника база Жиззах чўлини суғориш ва муваффақиятли ўзлаштиришда жуда қўл келади.

Мамлакатимиз келгуси беш йилликда Жиззах чўлидан неча ўн минглаб тонна пахта олади.

20.270 квадрат километр территорияни эгаллаган Жиззах областида 375 минг киши истиқомат қилмоқда. 1973 йилда область территориясида 245 минг тонна «оқ олтин» етиштирилди. Яқин йиллар ичида пахта етиштириш областда қарийб 600 минг тоннага етказилади. Бунинг учун барча куч ва имкониятлардан, замонавий техника ҳамда қўриқ ерларни ўзлаштириш бўйича тўпланган бой тажрибалардан кенг фойдаланиш талаб этилади.

«Главсредазирсовхозстрой»нинг лойиҳалаш ва сув хўжалиги қурилиши ташкилотлари ҳам 1974 йилда Жиззах чўлига кенг ҳужум бошлайди. Бунинг учун улар нимаики зарур бўлса, барчасини бажо келтиришга шай туришибди. Бу, уларнинг Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига муносиб совғаси бўлади.

Ҳ. ЖАЛИЛОВ,
«Главсредазирсовхозстрой» бош бошқармаси бошлиғининг ўринбосари.

ИДЕОЛОГИЯ ХОДИМЛАРИНИНГ КЕНГАШИ

Самарқанд область партия комитетида 8 январда область идеология ходимларининг кенгаши бўлиб ўтди. Унда область партия комитетининг секретари М. У. Тоғаев КПСС Марказий Комитетининг 1973 йил декабрь Пленуми қарорларини ва КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатини пропаганда қилиш бўйича ҳамда Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллигига тайёргарлик юзасидан область, шаҳар, район идеология муассасалари ходимларининг вазифалари ҳақида ахборот берди.

Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 50 йиллик юбилейига тайёргарлик бўйича ишларни кенг авж олдириш кенгаш қатнашчиларига тавсия этилди. Республика ва Самарқанд области ўтган 50 йил ичида эришган ютуқларни янада кенгроқ пропаганда қилиш, бу шонли юбилейни муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани янада кенгайтириш, меҳнат коллективларида тарбиявий ишларни янада кучайтириш, меҳнаткашларнинг сиёсий ўқувини ва иқтисодий билимларини такомиллаштиришга асосий эътиборни қаратиш зарурлиги таъкидланди.

Халқ маорифи органлари ва маданият муассасалари, ижодий жамоат ташкилотлари, матбуот, радио ва телевидение ходимлари олдига янги вазифалар қўйилди.

Областнинг ҳамма районларига 120 сиёсий докладчи жўнаб кетди. Улар КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми якунлари ҳақида лекция ва суҳбатлар ўтказадилар, КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатини тарғиб қиладилар.

Л. ЭРГАШЕВ.

ТАТАРИСТОН АССР БАЙРОҒИДА — ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ

ҚОЗОН, 8 январь. (ТАСС мухбири). Совет Татаристони диёрида катта ва қувончли байрам. Республика байроғидаги Ленин ордени ва Октябрь революцияси ордени ёнида бугун Халқлар дўстлиги ордени порлай бошлади.

М. Жалил номидаги опера ва балет театри залида Татаристон область партия комитети билан республика Олий Советининг қўшма тантанали мажлисига меҳнаткашларнинг вакиллари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари тўпланишди.

Тантанали мажлисни Татаристон АССР Олий Совети Президиумининг Раиси С. Г. Батиев очди.

Мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросини баланд руҳ билан фахрий Президиумга сайлайдилар.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР мудофаа министри, Совет Иттифоқи Маршали А. А. Гречкога сўз берилади. КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати номидан у Татаристон АССР меҳнатчиларини юксак мукофот билан қизғин табриклайди.

Татаристон АССР меҳнаткашларининг совет халқлари қардошларча дўстлиги ва ҳамкорлигини мустаҳкамлашдаги катта хизматлари, иқтисодий, социал-сиёсий ва маданий қурилишдаги катта муваффақиятлари учун ҳамда Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи 50 йиллигини нишонлаш юзасидан республика шу орден билан мукофотланди. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев Совет Татаристони меҳнаткашларига самимий қутловлар ва коммунистик қурилишда янги катта-катта муваффақиятлар тилаб билдирилган истакларни топшириб қўйишни илтимос қилди, дейди А. А. Гречко.

А. А. Гречко совет халқларининг қардошларча буюк дўстлиги тўғрисида, Коммунистик партия Советлар мамлакатидаги барча миллатлар ва элатларни Ленин байроғи остида бирлаштириб, уларнинг экономикасини қудратли равишда ривожлантиришни ва социалистик маданиятни равнақ топтиришни таъминлаганлиги ҳақида гапиради. Ўтган 1973 йил Совет давлатидаги социалистик миллатлар ва элатлар меҳнаткашларининг дўстлиги ва жипслигини янада мустаҳкамлаш, барча синфлар ва социал гуруҳларни коммунизм қурувчиларининг ягона қудратли коллективига жипслаштириш йили, совет кишиларининг зарбдор меҳнати йили бўлди.

Татаристон Автоном Совет Социалистик Республикаси бутун совет халқи билан биргаликда иқтисодий, сиёсий ва маданий ривожланишда катта муваффақиятларга эришди. Ижтимоий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида Автоном Республика эришган тараққиёт — социалистик хўжалик системаси афзалликларининг қонуний бир кўринишидир, мамлакатимизнинг барча меҳнаткашлари билан, аввало, улуғ рус халқи билан қўлни-қўлга бериб кураш ва меҳнат зафарларининг шонли йўлини босиб ўтган татар халқи кунт билан қилган меҳнатнинг натижасидир.

(Давоми 2-бетда).

Расмий хабарлар

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Каменец-Подольск цемент заводини муддатидан илгари ишга тушириш юзасидан олинган социалистик мажбуриятни бажаришда катта муваффақиятларга эришганлиги учун СССР Олий Совети Президиуми ўзининг 1974 йил 8 январдаги Фармони билан Каменец-Подольск цемент заводи қурилишида алоҳида ўрнак кўрсатган бир группа ходимларни СССР орден ва медаллари билан мукофотлади.

Каменец-Подольск қурилиш-монтаж тресты «Цементстрой» қурилиш-монтаж бошқармаси дурадгор-бетончилар бригадасининг бошлиғи П. Е. Столяр Ленин ордени билан, «Подольскпроммонтаж» трестига қарашли 70-«Проммонтаж» Хмельницкий ихтисослаштирилган бошқармаси монтажчилар бригадасининг бошлиғи И. К. Петрук Октябрь революцияси ордени билан мукофотланди.

9 киши Меҳнат Қизил байроқ ордени билан, 5 киши Халқлар дўстлиги ордени билан, 12 киши «Ҳурмат Белгиси» ордени билан, 11 киши «Шавкатли меҳнат учун» медали ва 11 киши «Меҳнатда ўрнак кўрсатганлик учун» медали билан тақдирланди.

Фармон «СССР Олий Совети ведомостлари»да ва маҳаллий матбуотда эълон қилинади.

ЎРТОҚ А. Я. ПЕЛЬШЕ МОЛДАВИЯГА КЕЛДИ

КИШИНЕВ. 8 январь. (ТАСС). КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги партия контроли комитетининг раиси А. Я. Пельше кеча бу ерга келди.

Молдавия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. И. Бодюл, Молдавия ССР Олий Совети Президиумининг Раиси К. Ф. Ильяшенко, республика Министрлар Советининг Раиси П. А. Паскарь, Молдавия Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлар, [illegible] А. Я. Пельшени вокзалда кутиб олдилар.

ПРАГАДА КЕНГАШ

ПРАГА, 8 январь. (ТАСС). «Проблемы мира и социализма» журнали фаолиятида иштирок этаётган коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг кенгаши Прагада ўз ишини бошлади.

Кенгашнинг биринчи кунида КПСС делегациясининг бошлиғи, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари Б. Н. Пономарев [illegible]

Б. Н. Пономарев [illegible]

МУРОЖААТ КЎП НУСХАДА НАШР ЭТИЛДИ

«Ўзбекистон» нашриёти КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаати текстини ўзбек, рус ва қорақалпоқ тилларида плакат қилиб кўп нусхада чиқарди. КПСС Марказий Комитети Мурожаатидан айрим парчалар ҳам алоҳида плакат қилиб нашр этилди. (ЎзТАГ).

ТАТАРИСТОН АССР БАЙРОҒИДА — ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ

(Боши 1-бетда).

Совет Татаристони, деди А. А. Гречко, ҳозир энг янги асбоб-ускуналар, машиналар, станоклар, приборлар, нефть, газ, бошқа кўпгина маҳсулотлар ишлаб чиқармоқда. Нефть қазиб олиш жиҳатидан Татаристон мамлакатнинг етакчи райони ҳисобланади. Бир вақтлар жинчироқ учун керосин тақчил бўлган ўлка энди мамлакатнинг қудратли нефть дарёсига кўп миқдорда «қора олтин» қўшмоқда. 1970 йилда республика йилига 100 миллион тонна нефть чиқариш даражасига кўтарилди ва энди бутун Иттифоқда қазиб олинаётган суюқ ёқилғининг тўртдан бир қисмини бермоқда. Татаристонда қазиб олинган нефтнинг жами миқдори бир миллиард тоннадан ошиб кетганига анча бўлди. «Дўстлик» нефть қувури, республикадан бошланишининг ўзи рамзий бир ҳодисадир.

Совет Татаристони меҳнаткашлари Совет давлатининг моддий техника базасини мустаҳкамлашга, социалистик ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга салмоқли ҳисса қўшмоқдалар. Татаристон ҳам ўз навбатида Россия Федерациясининг кўпгина иқтисодий районларидан ва бошқа республикалардан хилма-хил саноат асбоб-ускунаси, материаллар, хом ашё ва ёқилғи олиб турибди. Шу тариқа совет халқининг умумий куч-ғайратлари билан Советлар мамлакатининг саноат потенциали кучайиб бормоқда, унинг иқтисодий ва мудофаа қудрати ўсмоқда, коммунизм қурилишида янги-янги тарихий марраларга эришилмоқда.

КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг ва СССР Олий Совети еттинчи сессиясининг қарорлари барча совет кишиларининг сиёсий активлигини ва меҳнат ғайратини юксалтириш учун шонли босқич бўлиб хизмат қилади. Ўртоқ Л. И. Брежневнинг КПСС Марказий Комитети Пленумидаги нутқи жуда катта аҳамиятга эга, бу нутқда у 1974 йилги халқ хўжалик планини бажаришнинг, экономикани, маданиятни ва меҳнаткашларнинг фаровонлигини янада оширишнинг йўллари ва усуллари тўғрисида принципиал қоидаларни илгари сурди.

Халқларни уруш кулфатларидан халос қилиш учун, Ватанимиз осмонини уруш хавфи булутидан омон ва мусаффо сақлаш учун кураш соҳасида янги-янги марраларни белгилаётган партия империалистларнинг тинчликсеварлигига асосланаётгани йўқ, балки кучларнинг реал нисбатига, Советлар мамлакатининг иқтисодий ва мудофаа қудратига асосланмоқда. Ҳозирги вақтда Совет Армияси билан Ҳарбий-Денгиз Флоти социализм ғалабаларини мустаҳкам ҳимоя қилишга қодир бўлган қудратли кучдир, деб таъкидлади А. А. Гречко. Бизнинг армиямиз — Халқлар дўстлиги ва қардошлиги армиясидир, дунёдаги ҳеч бир армия бу қадар кўп миллатли состави билан фахрлана олмайди ва дунёдаги ҳеч бир армия интернационал жиҳатдан Совет Армияси каби мустаҳкам эмас. Рус ва татар, украин ва чуваш, белорус ва бошқирд, грузин ва тожик — кўп миллатли бепоён мамлакатимизнинг Ватанни ҳимоя қилиш йўлидаги ягона манфаатлар ва мақсадлар туфайли жипслашган барча вакиллари Совет Армиясининг жанговар сафида теппа-тенг хизмат қилмоқда. Интернационализм руҳида тарбияланаётган Совет Қуролли Кучларининг жангчилари муносиб равишда хизмат қилмоқдалар ва совет халқининг куч-меҳнатини сергак туриб қўриқламоқдалар. Жангчиларнинг вазифаси жанговар тайёрликни янада оширишдан, тинчлик душманларининг кирдикорларини ҳушёрлик билан кузатиб туришдан иборат. Совет Қуролли Кучларининг жанговарлик қобилияти нақадар юксак бўлса, уларнинг қурол-яроғи нақадар қудратлироқ бўлса ва шахсий состави яхшироқ таълим кўрган бўлса, ер юзи шу қадар осойишта бўлади.

А. А. Гречко СССР Олий Совети Президиумининг Татаристон Автоном Совет Социалистик Республикасини Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлаш тўғрисидаги фармонини гулдурос қарсаклар остида ўқиб эшиттирди ва юксак мукофотни республика байроғига тақиб қўйди.

Партия Марказий Комитети билан Совет ҳукумати, деди А. А. Гречко, қатъий ишонч билдириб айтадиларки, Татаристон меҳнаткашлари бу мукофотга жавобан Ватанимизнинг иқтисодий, сиёсий ва маънавий қудратини янада мустаҳкамлаш ишига қўшаётган ҳиссаларини кўпайтирадилар, ўз сафларини жонажон Коммунистик партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети теварагига янада маҳкамроқ жипслаштирадилар.

Татаристон область партия комитетининг биринчи секретари Ф. А. Табеев жавоб нутқи сўзлади. У юксак мукофот учун КПСС ленинчи Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматига самимий миннатдорчилик изҳор қилди.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневдан бизга топширилган самимий салом сўзлари ва эзгу тилаклар ҳаммамизни бениҳоя ҳушнуд этди, деди нотиқ. Ўртоқ Л. И. Брежнев коммунистик қурилишнинг улуғвор планларини амалга ошириш учун, тинчликни ва халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш учун нақадар жўшқин куч-ғайрат билан, ленинча принципиаллик ва ишчанлик билан курашаётганлигини Совет Татаристонининг меҳнаткашлари яхши биладилар. Ватанимиз бахт-саодати йўлидаги, ер юзида мустаҳкам тинчлик йўлидаги олижаноб масъулиятли фаолиятида Леонид Ильич Брежневга чин кўнгилдан янги-янги муваффақиятлар тилашга ижозат бергайсиз.

Шу тантанали айёмда биз улуғ рус халқига астойдил миннатдорчилик ва зўр ташаккур сўзлари билан мурожаат қиламиз, деб таъкидлади Ф. А. Табеев. Рус халқи коммунизм қуришдан иборат умумий мақсадга эришиш йўлида барча социалистик миллатлар ва элатларга беғараз ва сахий ёрдам бериш намунасини ҳамиша кўрсатиб келди ва ҳозир ҳам кўрсатмоқда.

Ф. А. Табеев Татаристон партия ташкилоти, ишчилари, колхозчилари ва зиёлилари КПСС Марказий Комитетининг 1973 йил декабрь Пленуми қарорларида, ўртоқ Л. И. Брежневнинг Пленумдаги нутқида ва КПСС Марказий Комитетининг партияга, совет халқига Мурожаатида баён этилган тарихий вазифаларни муваффақиятли равишда амалга ошириш учун бутун кучларини ишга соладилар, деб КПСС Марказий Комитетини, СССР Олий Совети Президиумини ва Совет ҳукуматини ишонтирди.

Мажлисда сўзга чиққан Қозон моторсозлик заводининг йиғувчи слесари М. В. Карпов, «Гигант» колхозининг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Н. З. Қодиров, В. И. Ульянов (Ленин) номидаги Қозон университетининг студенти Л. Б. Хилкова, Қозон гарнизонининг бошлиғи, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, танк қўшинлари генерал майори И. Г. Кобяков, «Камгэсэнергострой» бирлашмаси бетончи дурадгорларининг бригадири Н. А. Соловьев Татаристон АССР меҳнаткашлари янги 1974 йилни илҳомбахш зарбдор иш йилига айлантирадилар, ўзларининг бутун кучлари, билимлари ва ижодий ғайратларини социалистик Ватан равнақи ишига сарфлайдилар, деб қатъий ишонч билдирдилар.

Тантанали мажлис қатнашчилари КПСС Марказий Комитетига, СССР Олий Совети Президиумига ва СССР Министрлар Советига баланд руҳ билан табрикнома қабул қилдилар.

* * *

Қозонда турган КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР мудофаа министри, Совет Иттифоқи Маршали А. А. Гречко бугун В. И. Ульянов (Ленин) номли Қозон давлат университетида бўлди ва Ленин мемориали билан танишди.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

Германия Демократик Республикаси. Турмдаги электр моторлар заводи коллективи рационализаторлик таклифларини ишлаб чиқаришга кўплаб жорий этиш ва Могилевдаги турдош корхоналар тажрибасини кенг қўллаш туфайли юқори кўрсаткичларга эришмоқда. Суратда: заводнинг механика цехида. Бу ерда мотор деталлари Совет Иттифоқида тайёрланган токарлик дастгоҳида ишланади. АДН-ТАСС фотоси.

ИСПАНИЯ. Мадриддаги адлия биносида «1.001-иш» бўйича суд мажлиси бўлиб ўтди. Унда Испаниянинг таниқли касаба союз арбоби Марселино Камачо ҳамда унинг тўққиз ўртоғи — ишчи комиссиялари аъзоларининг иши кўрилди. Судланувчилар 1972 йилнинг июнида ҳибсга олинган эдилар. Уларни тақиқланган касаба союз ташкилотларига аъзоликда айбламоқдалар. Суратда: қамоққа олинган касаба союз раҳбарларидан олтитаси Мадрид турмаси ҳовлисида. ТАСС фотохроникаси.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ СУРИЯДА

ДАМАШҚ, 8 январь. (ТАСС). Ўзбекистон ССР мелиорация ва сув хўжалиги министри С. Мамарасулов бошчилигидаги совет делегацияси Сурия Араб Республикаси ҳукуматининг таклифига биноан бу ерга келди. Делегация Сурияда 10 кун бўлиб, расмий кишилар билан музокаралар олиб боради. Мамлакат бўйлаб сафар қилади, Сурия халқининг ҳаёти ва кундалик ишлари билан танишади.

МУСТАМЛАКАЧИЛАР ТАЛАФОТИ

КОНАКРИ, 7 январь. (ТАСС). Гвинея-Бисау Республикасининг қуролли кучлари ҳужум операцияларини муваффақиятли давом эттириб, барча фронтларда португалиялик мустамлакачиларга қаттиқ зарба бермоқдалар. Гвинея ва Яшил Бурун ороллари мустақиллиги африкаликлар партиясининг бу ерда эълон қилинган ахборотида бундай дейилади: ўтган йилнинг сўнгги кунларидагина Португалия қўшинларидан 127 киши ўлдирилди ва кўп киши жароҳатланди. Ватанпарварлар икки катерни ва 8 та ҳарбий юк машинасини яксон қилдилар. Чекинган душман ташлаб кетган кўпгина ҳарбий техникани ўлжа олдилар. Озодлик отрядлари мустаҳкамланган районларда жойлашган Португалия гарнизонлари теварагидаги ҳалқани қисиб бормоқдалар. Стратегик жиҳатдан муҳим бўлган қуриқликдаги ва дарёлардаги транспорт йўлларини қаттиқ назорат қилиб турибдилар.

Португалия ҳарбийларининг қўлдан кетган позицияларни қайтариб олиш йўлидаги беҳуда уринишлари барбод бўлмоқда. Португалияликлар мамлакатнинг жанубида қуршаб олинган Кубукар секторига десант юборган эдилар Республиканинг қуролли кучлари қаттиқ жанглар натижасида бу десантни тор-мор келтирдилар ва шу районнинг аҳолисини яна озод қилдилар.

ТЕЛЕТАЙП ЛЕНТАСИДАН

КОЛОМБО. Бу ерда чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқалар совет жамиятлари иттифоқи ва «СССР — Шри Ланка» дўстлик жамияти ва «Шри Ланка — Совет Иттифоқи» дўстлик уюшмаси ўртасида маданий ҳамкорлик юзасидан 1974 йилга мўлжалланган план имзоланди. Бу план — бир-бирларига делегациялар, туристик группалар, лекторлар юбориб туришни, кино фестиваллар, китоб ва фото-сурат кўргазмаларини ташкил этишни кўзда тутади.

◆ ЖЕНЕВА. Яқин Шарққа бағишланган сулҳ конференцияси доирасида Миллатлар саройида ҳарбий масалалар билан шуғулланувчи иш группасининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Иш группаси уруш ҳаракатлари бўлиб ўтган райондаги қўшинларни ўзаро чекинтириш проблемаларини муҳокама қилишни давом эттирди.

◆ ВАРШАВА. Польша бош статистика бошқармасининг янги ҳисоблаш маркази Радом шаҳрида ишлай бошлади. Бу марказ Польшада ишлаб чиқарилган ва бир секундда 600 минг операция бажара оладиган «Одра-1305» электрон-ҳисоблаш машинаси билан таъминланган. Радомдаги ҳисоблаш маркази Варшавадаги шундай марказдан кейин мамлакатдаги энг йирик ҳисоблаш марказларидан биридир.

◆ ДЕҲЛИ. Деҳлидаги совет маданияти уйида ўтказилган совет фильмлари фестивали тугади. Ҳиндистон пойтахтининг аҳолиси совет кинематографиясининг атоқли устаси Сергей Эйзенштейн томонидан яратилган «Броненосец Потемкин», «Октябрь» ва «Александр Невский» номли машҳур тарихий революцион ленталар билан бир ҳафта мобайнида танишдилар.

Совет маданияти уйида ўтказилган фестиваль чоғида Ҳиндистон пойтахти жамоатчилигининг юқори баҳосини олишга сазовор бўлган «Москва ва москваликлар» деган фотосуратлар виставкаси очилган эди.

◆ МЕХИКО. Мексикалик машҳур рассом, «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Ленин мукофотининг лауреати Давид Альфаро Сикейрос Куэрназак шаҳрида 77 ёшида вафот этди.

ТУҲМАТЧИ ПОЗИЦИЯСИДА

БОНН. (ТАСС). «Унзере цайт» газетаси Солженицыннинг ғарбда пайдо бўлган навбатдаги антисовет китоби хусусида шарҳ босиб чиқарди. Шу шарҳда бундай дейилади: Ўзининг социалистик ватанига туҳматчи Солженицын ғарбнинг антисовет ва антикоммунистик доираларида тилла баҳосида қадрланмоқда. Хўш, нега? У ўзини инсонпарвар ва христиан деб атади. Лекин унинг бутун фаолияти бу гапларнинг аксини кўрсатиб турибди. Шу «инсонпарвар» Жанубий Африкадаги ирқчи режимни ёқлаб чиқди. Вьетнамда Америка агрессияси авж олиб турган бир пайтда у вьетнамлик ватанпарварларга бўҳтонлар ёғдирди. У кескинликни юмшатиш муҳолифи Сахаров билан биргаликда ғарбга, биринчи навбатда АҚШга мурожаат қилиб кескинлик юмшашига тўқсинлик қилишга чақирди.

Пабло Неруданинг ўлими, Чилида китобларнинг ёқилаётганлиги ва фашистлар қирғини муносабати билан лом-лим демаган шу «инсонпарвар ёзувчи» ғоятда ғалати бир кимса бўлиб қолади. Бунинг ўрнига у ўз мамлакатига ифлос бўҳтонлар ёғдирмоқда ва ўз ватанининг душманларига Совет Иттифоқи тўғрисида навбатдаги ҳақорат сўзларини янги йил совғаси сифатида тортиқ қилмоқда. Унинг бу қилмиши антикоммунистик талвасани авж олдириш йўли билан, Совет Иттифоқи тинчлик сиёсати муваффақиятларини, кескинликни юмшатиш ва ҳамжиҳатлик сиёсати муваффақиятларини барбод этишни мўлжаллаётган кишиларга жуда қўл келаяпти. Аммо бу уриниш муваффақиятсизликка учраши муқаррар деб айтиш мумкин.

ТИНЧЛИК ИШИНИ МУСТАҲКАМЛАЙЛИК

ҲАЙДАРОБОД, 7 январь. (ТАСС мухбирлари). Бу ерда Умумҳиндистон тинчлик ва бирдамлик ташкилоти ижроия комитетининг мажлиси бўлди. Ижроия комитет ҳисобот докладида 1973 йилда тинчликсевар кучларнинг Москвада ўтказилган Жаҳон конгрессига ва КПСС Марказий Комитети Бош секретари Л. И. Брежневнинг Ҳиндистон сафарига кўрилган тайёргарлик ташкилотнинг фаолиятида энг муҳим босқич бўлди, деб таъкидланади.

Ижроия комитет қабул қилган қарорда бундай дейилади: антиимпериалистик кучлар сафини мустаҳкамлаш, иқтисодий ва социал ислоҳотлар учун, бутун дунёда тинчлик тарафдорларининг мавқеларини мустаҳкамлаш учун кураш ташкилотнинг яқин давр ичидаги асосий вазифаларидир. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежневнинг Ҳиндистонга қилган визити вақтида имзоланган битимлар ва Совет — Ҳиндистон қўшма декларацияси янги Ҳиндистонни барпо этиш учун, ички ва ташқи реакцияга қарши курашда социалистик мамлакатлар билан ҳамкорликни янада ривожлантириш учун қулай имкониятлар очиб беради.

ПЕКИНДАГИ ЎЗГАРИШЛАР

ХИТОЙДАГИ АҲВОЛ ТЎҒРИСИДА ЧЕТ ЭЛ МАТБУОТИНИНГ ЁЗГАНЛАРИ

Чет эл матбуоти Хитой армияси олий қўмондонлигида яқинда бўлиб ўтган ўзгаришларни ҳамон шарҳламоқда. Ҳозирги вақтда Хитойда барча муҳим сиёсий ва айниқса ҳарбий тадбирлар ғоят сир тутилаётганлиги учун ҳам сиёсий обзорчилар бу ўзгаришларнинг сабаблари тўғрисида ҳар хил фикрларни билдирмоқдалар. Лекин обзорчиларнинг кўпчилиги ҳарбий раҳбарларнинг ўзгартирилишига сиёсий мулоҳазалар ва аввало, Пекин раҳбарлари ўртасида давом этаётган фракциячилик кураши сабаб бўлди, деган фикрни билдирмоқдалар.

Шу муносабат билан Лондонда чиқадиган «Таймс» газетаси бундай деб ёзади: Хитойнинг олий ҳарбий раҳбарлиги ўзгартирилганлигини ҳеч ким ҳарбий зарурат тақозоси билан бўлган ўзгариш, деб ҳисоблай олмайди. Бу ўзгаришлар сиёсий кескинлик билан боғлиқ эканлиги равшан. Газета бу кескинлик биринчи навбатда Хитойнинг олий даражадаги раҳбарларига алоқадор, деб ҳисоблайди.

Ассошиэйтед Пресс агентлигининг фикрича, маҳаллий қўмондонликда ўзининг миқёси жиҳатидан 1969 йилдан бери мисли кўрилмаган бу ўзгариш Мао Цзэ-дуннинг ва унинг атрофидаги энг яқин кишиларнинг, шу жумладан ХКП Марказий Комитети ҳарбий кенгаши раисининг ўринбосари Е Цзянь-иннинг ташаббуси билан ўтказилди. Булар ҳозир мамлакатда сиёсий, маъмурий ва ҳарбий ҳокимиятни амалда ўз қўлларига олган. Агентлик шу билан бирга мамлакатда «Прагматиклар» деб аталган янги оппортунистлар пайдо бўлганлигини уқтириб ўтади. Агентликнинг сўзига қараганда, мамлакатни қандай бошқариш кераклиги тўғрисида янги оппортунистларнинг ўз фикр-мулоҳазалари бор.

Шу муносабат билан Ассошиэйтед Пресс 50-йилларнинг ўрталаридан бошлаб, «Мао Цзэдунга қарши тўрт марта йирик фитна фош этилганлигини» ва унинг муҳолифлари ўртасида норозилик камаймай, балки ҳамон давом этиб келаётганлигини таъкидлайди. Бундай норозилик, агентликнинг фикрича, қуролли кучлар ўртасида ҳам сақланиб қолмоқда. Бу эса офицерларни ҳушёрлик билан кузатиб туришни тақозо қилмоқда.

Пекин матбуотининг ўзида ҳам шу фикрни тасдиқловчи далилларни учратиш мумкин. «Жэньминь жибао» газетаси яқинда Пекин гарнизони полкларидан биридаги партия комитетининг «Полкда Линь Бяо маслакдошларининг кирдикорларини фош қилиш соҳасидаги» иши тўғрисида ҳикоя қилган эди. Чет эл матбуотининг фикрига қараганда, маочилар сиёсатидан норози бўлган кишиларга қарши кураш армияда ҳам, шунингдек жамиятда ҳам «Линь Бяо тарафдорларига» қарши кураш ниқоби остида олиб борилмоқда.

Матбуот «маданий революция» чоғида ва шундан кейин вилоятларда «якка бошлик ҳоким» бўлиб қолган ҳарбийларнинг ҳукмронлигини чеклашга интилиш Хитой армиясида ҳозирги ўзгаришларга сабаб бўлганлиги эҳтимолдан узоқ эмас, деб ёзади. Франциядаги «Насьон» газетаси Хитой ҳарбий доираларида эълон қилинган ўзгаришларга эҳтимол округ қўмондонларининг бир неча йиллар давомида таъсири ғоят кучайганлиги сабаб бўлгандир, деб уқтириб ўтади. (ТАСС).

КУМУШРАНГ ПАХТА

Ёзувчи кундалигидан

Мирзачўлда пахта байрами куни карнай-сурнай садолари янграб эгари устига қизил гиламчалар ёпиғлик арғимоқлар чопилди. Ранг-баранг тўнлар, гиламлар кўзга ташланади. Қизғиш тусдаги тоқ занглари оралиғидаги чойхоналарда пахта гулли пиёлалар, гулдор хум чойнаклар қўлдан-қўлга айланиб ўтмоқда. Чор атрофдаги қор босган дашт кўкимтир, ялтироқ. Устига қордек оппоқ юк ортилган, пахта ташийдиган прицепли машиналар йўллардан гуриллаб ўтиб турибди. Пахта ғарамларининг усти ёпиқ, ўраб қўйилган. Бамисоли ярқироқ аэростатлар дашт узра парвоз этаётгандек. Даштдан қор, зилол тоғ сувининг ҳиди келади, байрам таомлари ва қизиган мотор ҳиди анқийди.

Ёш пахтакор, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Тўлан Дадажонов табрикларни қабул этмоқда. Котма, қорача, хуш мўйловлари ўзига ярашган кишилар ва мўйсафид қарияларнинг табрикларини қабул қилмоқда. Тишлари садафдек оппоқ ва кўзлари чақнаб турган пионерларнинг табригини қабул қилмоқда. Байрам ғала-ғовурини тингларкан, ўтган терим маврудини ўйлайди.

Йигирма кун худди бир кундек ўтди—кетди. У — бригадир штурвални ўзи маҳкам ушлаб, суронли зангори кемасини юргизиб турди. Жазирама иссиқда терга ботганича, командир кўпригида турганича у комбайнлар орқади ўзининг кетидан қандоқ келаётганига назар солади.

Бултур бригада учун «машина йили» бўлди. Пахта нуқул машинада териб олинди. Комбайн биринчи ва иккинчи теримга тушгандан кейин унинг изидан борган кишилар қимматбаҳо нуқрани қўлда териб кета бердилар.

Бугун бригаданинг бутун куч-қувватини қайси участкада тўплаб, пахта чамандек очилгунча қайси жойда тўхтаб турса, қаерда ҳосилни бир мисқолигача нобуд қилмасдан териб олса бўлади?

Офтоб ўзининг оловини пуркаб турган бир пайтда, ёмғир ёға ётганида моторларни, бригаданинг руҳини қандай тутиш керак, суръатни пасайтирмаслик, кишиларнинг бақувват бўлиши, илҳомлантириш, уларга иш буюриш, ўргатиш учун нима қилиш керак?

Далаларда, йўлларда, пахта қабул қиладиган пунктларда яхлит бир занжирбанд бўлиб кетадиган ўнлаб турли механизмлар гирдобида терим конвейерининг кети узилмаслиги, тартибсизлик, тўхтаб қолиш юз бермаслиги учун буларнинг ҳаммасини ҳаёлда қандоқ қилиб сақлаб қолиш керак?

Бригаданинг ягона механизациялашган мороми вужудга келадиган ана шу юзлаб икир-чикир ишларнинг ҳаммасини қандай қилиб бошқарса бўлади, бунинг устига ўз зиммасига икки чандон оғир юкни олиш, пахтакорларнинг улкан меҳнатини уюштириш, комбайн штурвалини ушлаб ўз маҳоратини намойиш қилиш осонми?

Тўлан Дадажонов бунинг учун ёшлик чашмасидан куч-қувват олди. Шу оташнафас даштда ўн йил ишлаш тажрибаси жазирама қурғоқчиликдан тортиб олинган янги ерларга мослашиб унинг азмига бўйсунган техника унга куч-қувват берди. Бригада аъзоларини мукаммал билиб олганлиги куч-ғайрат бахш этди.

У кечалари, юлдузлар чарақлаб турган пайтда комбайнни юргизаркан қадимий Фарғона далаларида, инсон қўли билан қазилган ариқлар ва пой сувоқ кулбалар қалашган қишлоқлар ёнида ишлаган тракторчи отаси кўз олдига келарди. Отаси урушга кетиб, Россиянинг қорли бепоён ерлари бағридаги жангда ҳалок бўлди.

Онаси ҳам кўз олдига келарди. Онасининг қўллари пишиқ, чаноқларнинг тилаверишидан қорайиб кетган эдики, бутун умри бўйи адоқсиз гиламни тўқий бериб, мана шу ҳеч интиҳоси йўқ қўл ишида умри ўтиб кетган гилам тўқувчининг қўлини эслатарди.

Тўлан яна акаси, ўзи ишлаётган совхознинг директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, машҳур миришкор пахтакор Мамажон билан ҳаёлан гаплашарди. У акаси билан бирга Мирзачўлга келиб, янги қурилган йўллар бўйида дастлабки ертўлаларни қазиди, машиналарнинг штурвалини ушлади, деҳқончилик янгиликларидан дастлабки сабоқ олди. Ҳамма ишда акасидан ибрат оларди. Бир маҳаллар оддий механизатор бўлган Мамажон энди комбайнни эмас, бригадани эмас, улкан пешқадам хўжаликни бошқарарди.

Шу йиғим-терим мавсумида ҳам Тўланнинг ёнига у директорнинг «газик» машинасида келган эди, иниси акасининг лўнда-лўнда маслаҳатларини эшитганди, иниси акасига меҳр билан боқаркан пахта байрамида карнай-сурнай садолари орасида гиламда ёнма-ён ўтирамиз деб ўйлаган эди.

Тунда тош йўлда нохуш бир воқеа рўй берди. Мамажон йиғим-теримнинг қизғин пайтида ҳалок бўлди. Тўлан эса ўз пахтасини тераркан акаси тўғрисида тинимсиз ўйлар, ҳамма вақт унинг кўз олдига қора қош акасининг азиз сиймоси келарди. Тўлан чўлнинг ҳар гектаридан 46,9 центнердан олган рекорд ҳосилини акаси Мамажоннинг хотирасига бағишлади.

Эски одатга кўра ҳамон Мирзачўл деб аталадиган, кечагина ҳам жизғинаги чиқиб ётган шафқатсиз чўл, янтоқ босган сарғиш бархонлардан иборат чўл бугун жонланмоқда. Очиқ ердаги бепоён «йиғиш» цехида чўлга жон ато қилинмоқда. Чўлга худди конвейердагидек жон киргизилмоқда. Ер ости зовур қувурлари ўтказилмоқда. Каналлар чиқарилмоқда. Бетондан ясалган, шарқираб сув оқиб турадиган новлар ўтказилмоқда. Тўппа-тўғри катта тош йўллар чиқарилмоқда. Чорраҳаларда блок уйлардан иборат аҳоли пунктлари қад кўтармоқда. Хариталарда янги районларнинг марказлари белгилаб қўйилмоқда.

Уфқ билан ер туташиб кетган жойда, экскаваторларнинг хартумлари орасида, ҳали қип ялонғоч, биринчи марта ҳайдалган, чигит нималигини билмайдиган, устидан ўтказилган новларнинг бетонларидан бўлак-бўлак бўлиб кетган ер бор, холос.

У ерда бўлса ҳали номсиз совхознинг икки-учта дастлабки уйи қад кўтармоқда. Бу совхоз қурувчиларнинг планшетларида кодли рақамлар остидагина яшамоқда. Лекин пахта асраладиган жойларда оппоқ пахта ғарамлари кўплигидан жой торлик қилиб қолди ва бетон ётқизилган майдончаларда дастлабки йиғим-теримда ишлаган комбайнлар қатор бўлиб турибди. Гиламлар осиғлик, мис идишлар териб қўйилган ертўлаларда тоғдан водийга тушиб келган чўлқуварлар ҳамон яшамоқдалар. Лекин ҳозироқ уларга квартиралар тақсимланмоқда. Бу квартиралар ваннаси, газ плиталари билан қудратли «краз»ларда ташиб келтирилиб, совхоз посёлкасида одамларнинг кўз ўнгида йиғилмоқда.

У ёқда бўлса совхоз ҳаёти ҳозироқ жўш урмоқда. Икки чеккасида икки қаватли уйлар ва каттежлар қад кўтарган кўчалар. Магазинларнинг неон чироғлари, эндигина яшнаб келаётган боғ, йўл бўйидаги қишлоқ, дарахтлар...

Дашт қадамба-қадам обод бўлаётир, унга электр газ уланмоқда, Сирдарёнинг миллион-миллион кубметр сувидан баҳра олмоқда. Одамнинг пой қадами етган, жонланган замин қуёш нурлари остида мисли кўрилмаган ҳосил туҳфа этмоқда.

Бугунги Мирзачўл — ҳозирга қадар ҳаётдан номи-нишон бўлмаган бепоён майдонлардаги индустрия десанти. Хўжаликни юритишнинг энг замонавий усуллари намойиши унинг умумий маъноси одамларнинг кучларини камроқ сарфлаб мукаммал техника билан ана шу қимматбаҳо ерни ҳамиша ишлатиб туришдан, унинг қўйнидаги бойликларни олишдан иборат.

Тўлан Дадажонов бугунги кунда Ўзбекистоннинг ўзлаштирилган ерларида камол топаётган янги формацияга мансуб кишидир. У—кенг профилдаги механизатор, комбайн билан тракторни бошқаришга, сеялка билан суғориш машинасини бошқаришга қодир универсал. У электр моторларни ремонт қилади. Агар керак бўлиб қолса токарлик ёки фрезер станогини юргизолади. У тупроқ қонун-қоидаларини, ўғитлар ва гербицидларнинг кучини биладиган агротехник. Бу ерда худди шундай кишилар даркор. Уларни қидириб топишмоқда, ўргатишмоқда. Уларнинг ҳар бири ўзида улкан тажриба тўплаган.

Тўлан ишлаётган Мирзачўлда, тараққиёт ўзининг асбобини «чархлаётган» мана шу майдонда ҳамиша сафарбар ҳолда шай туриш ўзгаришларга ва янгиликларга дарҳол лаббай дейиш қобилияти унинг бошқа бир фазилатидир. Кечагина пахтани тўрт қаторлаб йиғиштириб оладиган машина меҳнат унумдорлигининг чегарасидек туюлган эди. Аммо ҳозироқ олти қаторлиси синаб кўрилди. Келгуси йиғим-терим мавсумида бу машина ҳам қатнаша бошлайди. Бригадада ғўза баргини дарҳол туширадиган янги дефолиант синаб кўрилди. Ғўзаларни ҳаводан туриб суюқ ўғит билан озиқлантириш бошланди, ҳозироқ самолётлар қўнадиган учиш майдончалари бетонлаштирилмоқда, ҳосилдорлик суюқлиги асраладиган цистерналар ўрнатилмоқда. Янги ерларни ўзлаштириш агротехникасининг ўзи ҳамиша ўзгариб турибди. Тўлан Дадажонов ҳам фаннинг тавсияларига дарҳол қулоқ солиб тинимсиз меҳнат экспериментида иштирок этмоқда.

Фақат далалар ўзгаряпти деб бўлмайди, бу ерда, Мирзачўлда мана шу агрошаҳарчаларда ўзбек қишлоқларининг анъаналаридан нима қолди? Замонавий квартираларнинг деворларидаги гиламлар холосми.

Бугунги пахтакорнинг, мамлакат мураккаб техникани, ирригацияни, ғоят қимматли комплексни ишониб топшириб қўйган кишининг янги онги, янги хулқ-атвори кўҳна деҳқондан фарқ қилади. Албатта дадиллик, довюраклик, тараққиётни астойдил ҳис этиш, қадимий мерос билан қўшиб ҳис эта билиш, ўз касби-корига, киндик қони тўкилган ерга ва халқига, мана шу даштлар тўғрисида қўшиқ тўқиган халққа, мана шу даштдан саҳро-гиламларининг гулини ва деворларидаги нақшларининг нусхасини олган, ўз пешона тери ва қони билан бир маҳаллар мана шу ерни суғорган ота-боболарининг мозори шу ерда ётган халққа меҳр-муҳаббат билан қўшилмоқда. Бугунги кунда Мирзачўлда Тўланга ўхшаш кишиларда ана шу фазилатлар омухта бўлиб кетмоқда.

...Ноғора ва карнай-сурнай садолари янграмоқда Туёқлари билан қорни чангитиб арғумоқлар чопмоқда. Дашт эса кумушдек товланиб турибди, унинг бағридан новлар, юқори вольтли симлар, йўллар кесиб ўтган. Бу замин ҳосил туҳфа қилиб бўлгач дам оляпти. Янги ҳосил мавсумига тайёрланмоқда. Пахта териминининг қаҳрамони Тўлан Дадажонов эса қорнинг жилоланишига қараб бамисоли келажак ҳосилини кўриб тургандек.

Александр ПРОХАНОВ.
Ўзбекистон ССР, Мирзачўлдаги Ленин номли совхоз.

(«Правда», 1974 йил 6 январь).

Совет Ўзбекистони

Редакция почтасидан

ШУ КУН НАФАСИ

1973 йил — тўққизинчи беш йилликнинг зарбдор учинчи йили сифатида мамлакатимиз тарихига битилди. Чиндан ҳам шундай. Чунки бу йил республикамиз меҳнаткашлари учун жуда қутлуғ келди. Ишлаб чиқаришнинг ҳамма соҳаларида дадил алп қадамлар билан олға ташладик. Катта зафар қучдик. Мана, ниҳоят хўжалик йили якунланди. Ўтган йилнинг муваффақиятлари билан бирга унинг тарозига тушган олтин тоши ва масъулияти сарҳисоб қилинмоқда. Демак, ҳамма соҳалар бўйича ҳисоб-китоб ишлари тугалланяпди. Бу нималарда акс эттирилган ўзи? Хатларда!

Бултур республикамиз пахтакор-механизаторлари деҳқончилик тарихида мисли кўрилмаган ғалабани қўлга киритишди. Пахтадан 4 миллион 900 минг тоннадан зиёд оқ тоғлар уйилди. Бу рақам замирида ишчи-деҳқон иттифоқининг қалби уриб турибди. Ана шу меҳнат ғалабасига бир қанча хўжаликлар пахтадан юқори ҳосил етиштириш билан муносиб улуш қўшдилар.

Тўхташ Ашуров — газетамизнинг штатсиз мухбири, актив таянчимиз. У қишлоқ хўжалик мавзуида мазмунан пишиқ, ғоявий бақувват материалларни тез-тез ёзиб туради. Т. Ашуров ўзининг «Кони фойда» сарлавҳали корреспонденциясида пахтакор-механизаторлар меҳнати улуғланган. Воқеалар, ҳисоб-китоб ишлари иқтисодчи Қирғизбой Иброҳимов томонидан шарҳлаб берилади.

— Колхозда сарҳисоб бошланганига анча бўлди. Бултур пахта ҳосилининг 80 проценти машиналарда терилди. Ҳисоб-китоб қилинганда хўжалигимиз бундан 210556 сўм маблағни тежаб қолди. Бу — техника шарофати, — деб ҳикоя қилади ҳисобчи.

Гап — Марҳамат районидаги Ильич номли колхоз механизаторлари хусусида боряпти. Журналист ана шу рақамларнинг юзага келишига катта улуш қўшган бригада механизаторларининг меҳнати ва унинг натижаларини жонли ифодалаб берган.

Задарёлик газетхон Бердиқул Маҳмудов «Гулбоғ» совхози пахтакорлари ғалабалари тўғрисида ёзади:

— Совхозда 1973 йили 13800 тонна «оқ олтин» тайёрланди. Етиштирилган ҳосилнинг 97 проценти «зангори кема»лар бункеридан тўкилди. Бу, 1972 йилдагига нисбатан 1600 тонна кўп демакдир. Бу йил ялпи ҳосил 14 минг тоннага етказилади. Пахтакорлар шунга қарор қилишган.

Ҳар бир хатдан меҳнаткашларнинг ҳаёти, меҳнати ва курашининг самарасини сезиб олиш қийин эмас. Газетхонлардан А. Асилов, А. Алиқулов, Э. Топиболдиев, У. Остонаев, Б. Шербердиев, М. Жорқинбоев сингариларнинг хат-хабарларида ҳам ана шундай илиқ фикрлар мавжуд.

1974 йилнинг вазифаси, юки ва масъулияти янада юксак, она-Ватанга 5 миллион тонна пахта етказиб бериш кўзда тутилмоқда. Бунинг учун янги йил ҳосилига пухта тайёргарлик кўриш ва унга асос яратиш лозим. Республикамиз хўжаликларида қишки ишлар қизитиб юборилган. Бу тема газетхонларнинг диққат-марказида. Қўлимиздаги кўплаб хат-хабарлар шу ҳақда ҳикоя қилади.

— Уйчи районн пахтакорлари 12,5 минг гектар экин майдонини яхши ўғитлаб, шудгорлаб қўйишди. Бу ишда 230 та ҳайдов трактори икки сменада ишлаб турди. Райондаги «Уйчи», Охунбобоев номли, Жданов номли, «Қизилравот» хўжаликлари шудгорлашни барвақт тугаллашди, — деб ёзади газетхон Қ. Тўраев.

Шунингдек, С. Ворисов, Н. Чўтбоев, С. Зайнобиддинов, Б. Жабборов, К. Шерматов, Т. Султонов, О. Ашуров каби ўнлаб газетхонларнинг материалларида Қорақалпоғистон АССР, Қашқадарё, Андижон, Самарқанд, Наманган ва бошқа областларнинг колхоз ва совхозларида ҳам ҳисоб-китоб ишлари бошланиб кетганлиги ҳамда келгуси йил мўл ҳосили учун пухта замин яратилаётганлиги баён қилинган.

Чорвачилик — зарбдор фронт. Колхоз ва совхозлар бу соҳада ҳам ўтган йилги планларни муддатидан илгари ошириб бажаришди. Қиш мавсумини яхши ўтказиш ҳар бир чорвадорнинг шарафли бурчи. Бунинг учун етарли ем-хашак жамғарилган, чорвачилик бинолари сифатли ремонтдан чиқарилган бўлиши шарт. Республикамизнинг ҳамма хўжаликларида бунга эришилган, албатта.

Ульянов районидан Ж. Юсуповнинг ёзишича, «Ўзбекистон» давлат наслчилик заводи қўйчивонлари чорвадорларнинг Бутуниттифоқ социалистик мусобақасида ғолиб чиқиб, КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроғи ҳамда пул мукофотини олишга сазовор бўлишди. Қишлов ҳам намунали ўтказиляпти. 72 мингдан кўпроқ қўй-қўзи 95 та қўйхонада яхши парвариш қилиняпти. Ем-хашак етарли. Моҳир чорвадорлардан Р. Кўрпаев, Х. Сафаровлар мудирлик қилаётган фермаларда ҳар юз бош совлиқдан 180-200 тадан қўзи олиш мўлжалланмоқда.

Штатсиз мухбир ва газетхонлардан яккабоғлик Х. Турдиев, самарқандлик Б. Имомов, оқдарёлик С. Хўжаев, ғаллаороллик У. Тошев, уйчилик М. Тўланов ва бошқа қаламкашлар ҳам ўз хатларида хўжалик ҳисоби, чорвадорлар муваффақияти, янги йил ҳосилига тайёргарлик ва дон экиш ҳақида материаллар йўллашган.

Хатлар... Улар ижод булоқларида жавлон ураётган меҳнат жабҳалари қаҳрамонлари ҳақида баҳс юритади. Уларнинг ҳар бирида ҳаёт нафаси уфуриб турибди.

Хўжаобод районидаги «Ўзбекистон» колхозининг чорвачилик фермасида коммунист Розияхон Абсаломовани ғоятда ҳурмат қилади. Моҳир сут соғувчи бу ерда 22 йилдан буён хизмат қилмоқда. Ўтган йили илғор сут соғувчи ўз боқимидаги ҳар бир соғин сигирдан 3105 литрдан сут соғиб олди. Ватан Розияхон Абсаломованинг хизматларини юксак баҳолаб, уни Ленин ордени билан мукофотлади. Суратда: Р. Абсаломова.

Г. Кечкин фотоси.

ҲЕЧ КИМ, ҲЕЧ НИМА УНУТИЛМАЙДИ

БИЛАДИГАНЛАР БОРДИР?

Ленинграддаги Киров номли завод ишчилари учун Михайловский паркида дам олиш зонаси вужудга келтириш мақсадида ободонлаштириш ишлари олиб борилаётган эди. Боғ-парк қурилиши трестига қарашли 5-қурилиш участкасининг бу ерда ишлаётган ходимлари чуқурликни текислашаётганида тупроқ остидан ярим чириган солдат ботинкаси чиқиб турганини кўриб қолишди.

— Бу номсиз биродарлик қабри бўлса керак дейишди, — Светлана Жишко ва Татьяна Семёнова.

Тез орада бу ҳодисадан ҳамма хабар топди. Ҳарбий комиссариатга телефон қилинди.

Механизатор Владимир Гуляев экскаватор чўмичи билан тупроқнинг устки қатламини эҳтиётлик билан сидирди. Сўнгра қазиш ишлари қўл билан бажарилди. Қабрдан битта шинелга ўраб кўмилган тўрт солдатнинг жасади чиқди.

Киров номли завод ишчиси Николай Улитин жасадлар орасидан ҳамён топди. Ундан матрос бош кийимининг лентаси, пластмассадан ясалган медальон ва қўшин турининг енгга тикиб қўйиладиган белгиси чиқди. Бундан ташқари, яна икки ҳамён, ёзув дафтарчаси, қон кетишини тўхтатишда ишлатиладиган резинка най, стетоскоп ва тахтакач, милтиқ ва пистолет ўқлари ҳам чиқди.

Медальонга зах ўтиб, қоғознинг кўп жойидаги ёзувларнинг сиёҳи ёйилиб ва ўчиб кетган. Фақат ёзувнинг охиридаги бир неча рақам ва хира сарғиш ҳарфлар қолган. Ундан «Юнус Ахва...» деган сўзларнигина ўқиш мумкин бўлди. Дафтарчадаги ёзувларни ҳам ўқиб бўлмади. Чунки унинг варақлари моғорлаб, ёзувларнинг сиёҳи ёйилиб кетган. Фақат муқовасининг ич томонига ёзилган «Ҳарбий врач К. Ҳамидов» деган сўзларни аниқ ўқиш мумкин бўлди. Ҳарбий комиссариат вакиллари ва қурувчилар исм ва фамилиянинг тагидаги «ТашМИ» деган сўзни ҳам ўқий олдилар.

Юқоридагиларга асосан ҳалок бўлган жангчи К. Ҳамидовнинг миллати ўзбек, Тошкент медицина институтини тамомлаган ёки унинг студенти бўлган, деган хулосага келинди.

Ҳарбий комиссариат ходимлари топилган буюмларни Ленинград тарих музейининг «Жанговар шон-шуҳрат» бўлимига топширишди. Медальондаги ва ёзув дафтарчасидаги хатларни махсус лабораторияда қайта тиклаш ишлари амалга оширилгандан сўнг балки ўқиб бўлар. Шунда тўрт жангчининг жасорати ва ҳалокати ҳақидаги маълумотлар батафсилроқ аниқланса ажаб эмас.

Жангчиларнинг жасади Ленинграддаги Стрельнинский қабристонига ҳарбий шон-шараф билан дафн этилди.

Балки ҳарбий врач К. Ҳамидов ва пиёда-матрос Юнус Ахва (фамилиясини тўла аниқлаш имконияти бўлмади) билан биргаликда Ленинград ва Волхов фронтларида бирга жанг қилган полкдошлар, уларнинг қариндошлари ёки бу икки ўзбек ўғлонини биладиганлар бордир. Улар азиз жонини аямай улуғ Ленин шаҳри остоналарида немис-фашистларга қарши қаҳрамонона жанг қилганлар ва ҳалок бўлганлар.

Ҳеч ким, ҳеч нима унутилмайди.

Р. СОБИТОВ.

МИНГ РАҲМАТ

Умримнинг ўттиз беш йилини тўшакда ётиб ўтказдим. Чунки оёқларим ишламасди. Шифокорларимизга минг раҳмат! Улар менинг оғир дардимни даволашди. Шунча йил ер босолмаган оёқларимни уч марта операция қилиб, тузатишди. Энди мен ҳам одамларга қўшилдим. Бу қандай катта бахт!

Андижон шаҳридаги 3-санаторийнинг мени даволаган меҳри дарё, қўли гул, саховатли врачлардан Р. Охунов, С. Бакиров, А. Исмоилов ва бошқа шифокорларига миннатдорчилигимни изҳор этиш учун сўз тополмайман. Улар менга ўхшаган ўнлаб оғир беморларнинг дардига даво топишяпти. Қўллари дард кўрмасин!

С. ҲАКИМОВ,
Ленин райони.

ЖАСУР МЕХАНИЗАТОР

Шатак канали қурилишида қатнашаётган Ленин номли колхоз механизатори Умарали Усмонов мотоциклда ишдан қайтаётган эди. Ногаҳон унинг нигоҳи 100 — 150 метр нарида, йўл четида ҳужумга шайланиб турган бўрига тушди. «Қишлоқдагиларнинг ташвишига сабаб бўлган йиртқич худди шунинг ўзи» ҳаёлидан ўтказди у. Мотоциклнинг тезлигини камайтиришнинг иложи йўқ, чунки йиртқичнинг ҳужумга ташланишига қулай имконият туғилади.

Нима қилиш керак? Ўйлаб ўтиришга вақт йўқ. Тезликни янада ошириб, бўри устига бостириб борди. Қаттиқ зарбдан анча нарига бориб тушган бўри кутилмаганда бутун кучини йиғиб, мотоцикл билан овора бўлган механизаторга ташланди.

Олишув узоққа чўзилмади. Йиртқич Умарали чангалида жон берди.

Колхоз правлениеси жасур механизаторни бир бош қўй билан мукофотлади.

И. ИБРАТОВ.
Чуст райони.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ГА ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

«ШУ ҲАМ СТАДИОНМИ?»

Газетамизнинг 1973 йил 21 июнь сонида юқоридаги сарлавҳа остида босилган танқидий мақолада Нурота райони марказидаги стадион қаровсиз ташлаб қўйилганлиги кўрсатилганди.

Нурота район партия комитетидан олинган жавобда айтилишича, мақола райкомнинг ўтган йил 11 июль куни ўтказилган бюросида муҳокама қилинган. Унда келтирилган фактлар тўғри деб эътироф этилган. Стадионни тартибга келтириш чоралари белгиланган. Райком спорт объектлари, шу жумладан стадион қуриш тадбирларини ишлаб чиққан ва у район партия комитетининг пленумида тасдиқланган. Стадион қурилиши юзасидан райижроком раиси бошчилигида комиссия тузилган. Унга янги стадионни лойиҳалаш ҳамда қурилиш ишларини тезлаштириш топширилган.

РЕДАКЦИЯДАН: Газета мақоласи ҳақидаги масала аслида Нурота район партия комитетининг бюросида икки марта муҳокама қилинган. Биринчи марта 1973 йил 25 июнда ўтказилган бюро мажлисига мақола муаллифи, район халқ маорифи бўлимининг методисти коммунист Муҳаммад Раҳматов таклиф этилган. Райондаги стадионнинг аҳволи ёмонлиги, қаровсиз ташлаб қўйилганлиги ҳақида газетага танқидий мақола ёзганлиги учун унга бюро аъзолари ва шахсан райкомнинг биринчи секретари Азим Тиллаев томонидан дўқ-пўписа қилинган. Райониинг «обрўсини туширган»ликда айбланган. Ҳатто А. Тиллаев райкомнинг идеология ишлари бўйича секретари Ҳакимовга «Мухбир М. Раҳматовнинг ишини синчиклаб текшириш ва ўрганиш керак. Шундай қилиш кераккн, токи уни партиядан ўчириш мумкин бўлсин» деб кўрсатма берган.

Бюро аъзолари принципсизлик қилиб, А. Тиллаевнинг бу нотўғри фикрини маъқуллаганлар, танқидни бўғишда унга ёрдамлашганлар.

Коммунист мухбир М. Раҳматов шу ҳақда редакцияга ёзган хат текшириш ва чора кўриш учун Самарқанд область партия комитетига юборилганди. У ердан қуйидаги жавоб олинди: хат юзасидан текшириш ўтказилди. Текшириш натижаси обком бюросида муҳокама қилинди. Матбуотда босилган танқидий мақола ва унинг муаллифи М. Раҳматовга нисбатан нотўғри муносабатда бўлганлиги учун Нурота район партия комитетининг биринчи секретари А. Тиллаевга виговор эълон қилинди. Райком бюросига принципсизлик қилганлиги кўрсатилди.

Район партия комитетига кадрларнинг масъулиятни сезиш ҳиссини ошириш, уларни юксак талабчанлик ва ўз хатти-ҳаракатларига танқидий назар билан қараш руҳида тарбиялаш, районда физкультура-спорт ишларини яхшилаш юзасидан конкрет чоралар кўриш топширилди.

АВТОМАТ-ТЕЛЕФОНЛАР

Самарқанд областининг янги ташкил этилган Бахмал райони меҳнаткашлари яна бир қулайликка эга бўлдилар. Районда 500 номерли автомат-телефон станцияси қурилиб, ишга туширилди.

А. КАТТАБЕКОВ.

• • •

Андижон область, Избосхан районидаги «Шарқ юлдузи» колхозида автомат-телефон станцияси қуриляпти. У ҳозирча 300 абонентга мўлжалланган. Кейинчалик станциянинг қуввати янада оширилади.

О. ШОДМОНАЛИЕВ.

МУРОСАСИЗЛАР СИГНАЛИ

ШИФОХОНА КЕРАК

Пахтакор районидаги Охунбобоев номли 30 «А» совхози ташкил этилганига олти йил бўлди. Хозир совхоз посёлкасида хўжалигимиз ишчиларидан ташқари, қўриқда янги ташкил этилган 31, 16-ва «Уч қаҳрамон» совхозларининг ишчилари, қурувчилар — ҳаммаси бўлиб беш минг киши истиқомат қилиб турибди.

Шунча одамга биргина фельдшерлик пункти хизмат қилади. Унда ўрта маълумотли икки нафар медицина ходими ишлайди холос. Пунктни амбулаторияга айлантириш ёки ҳеч бўлмаса уни битта врач билан таъминлаш масаласи олти йилдан буён ҳал бўлмай келяпти.

Аҳоли ўз арзини айтмаган идора қолмади. Бу ҳақли талабни қондириш ҳақида район соғлиқни сақлаш бўлимидаги ўртоқлар ўйламаётирлар. Совхоз марказида касалхона ва поликлиника очиб беришни сўраб ёзган хатларимиз собиқ Сирдарё область соғлиқни сақлаш бўлимининг мудири Х. Атовуллаев столининг тортмасида чанг босиб ётибди. Меҳнаткашлар талабига эътибор шуми?

Т. ОСТОНОВ,
совхоз ишчилар комитетининг раиси.
А. ТУРСУНОВ,
Қ. САРИМОВ,
бригада бошлиқлари.
А. ЭШПЎЛАТОВ,
К. КАРИМОВ,
А. ТОШПЎЛОВ,
механизаторлар.

ЮЗАКИЧИЛИК

Газетхон Нуъмонжон Усмонов редакцияга ёзган хатида Андижон районидаги Энгельс номли, Тельман номли ва «Ўзбекистон» колхозлари аъзоларининг хонадонларидаги, дала шийпонларидаги радиолар ишламаётганини маълум қилган эди. Андижон область ишлаб чиқариш-техника алоқа бошқармаси текшириш ўтказганида редакцияга ёзилган хатда келтирилган фактлар тасдиқланди. Мавжуд камчиликларни тугатиш чоралари кўрилди. Ҳозир юқоридаги колхозларда радио точкалари нормал ишлаб турипти, деган мазмунда жавоб олинган эди.

Лекин жавоб юзаки ёзилганлиги, унга имзо чеккан бошқарманинг бош инженери Т. Жарова алдамчилик қилганлиги маълум бўлди. Н. Усмоновдан олинган иккинчи хат бундан далолат бермоқда. Унда айтилишича, бошқармадан юборилган кишилар колхозларда бўлишмаган. Улар район алоқа узелидан қайтиб кетишган. Натижада радиоэшиттиришдаги камчиликлар ҳамон давом этмоқда. Хонадонлар ва дала шийпонларидаги радиолар ишламаяпти.

Хўш, бунга Алоқа министрлигидаги ўртоқлар нима дейишаркин?

ҲАЙРОНМИЗ

Файзулла Хўжаев номли совхознинг Айритом қишлоғидаги хонадонларда ҳамон керасин чироқ ёқиляпти. Чунки қишлоқ ҳозиргача тўла электрлаштирилгани йўқ. Бундан икки йил олдин бу ерда электр симлари тортилиб, монтаж ишлари бошланган эди. [illegible] тўхтатилди.

[illegible]

Э. ХЎЖАҚУЛОВ.

ХЎЖА КЎРСИНГА

Амударё районидаги Энгельс номли колхоз қишлоғида кейинги йилларда ҳаммом, ошхона ва сартарошхона учун бинолар қурилиб, ишга туширилганди. [illegible] 1971 йилдан [illegible]

Колхознинг анча маблағини сарфлаб, хўжа кўрсинга ҳаммом, ошхона ва сартарошхона қурилганмиди?

К. МАТСАПОЕВ,
В. ЖУЛЛИБОЕВ.

МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАР ИШ ТАЖРИБАСИДАН

ҲАЁТИЙ МАСАЛА

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ҳаёти ва фаолияти партиямиз планлари билан, унинг совет халқининг туб манфаатларини ифодаловчи иқтисодий сиёсати билан чамбарчас боғлиқдир. Коммунистик партия ўзининг бутун фаолиятида Советларга суянмоқда, уларнинг хўжалик ва маданий қурилишдаги ролини ошириш тўғрисида доимо ғамхўрлик қилмоқда.

Маҳаллий Советлар партиянинг ғамхўрлигига амалий иш билан жавоб бериб, экономикани ривожлантиришда, аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасида ўз таъсирини кучайтирмоқдалар. Партия топшириқларини муваффақиятли бажариш учун кишиларни тарбиялаш ва уларни фойдали ишларга сафарбар этиш юзасидан катта тушунтириш ишларини олиб бормоқдалар. Буларнинг ҳаммаси Советлар ишининг таъсирчанлигини оширяпти.

Шаҳар ижроия комитети кейинги йилларда жамоатчилик кучига таянган ҳолда меҳнаткашлар ўртасида тарбиявий ишларни янада кучайтиришга алоҳида диққат-эътибор билан қараётир. Зотан, коммунистик жамият қуриш жараёнида кишиларнинг маданият, билим, ижтимоий онгини юксак даражага кўтариш, маънавий камолотга етказиш тобора катта аҳамият касб этмоқда.

Меҳнаткашлар ўртасида ҳуқуқ билимларини пропаганда қилиш ва социалистик қонунчиликни мустаҳкамлашда жамоатчиликнинг актив ёрдамига таяниб, ижобий натижаларга эришмоқдамиз. Ижроия комитет йиғилишларида «Шаҳарда жиноятга қарши кураш ва социалистик қонунчилик ҳамда жамоат аҳволи тўғрисида»ги масала бир неча бор муҳокама қилинди. Шаҳар Совети сессиясида жиноятга қарши кураш ва социалистик қонунчиликка амал қилиш масаласи муҳокама қилинди. Балоғатга етмаганлар билан ишлаш ҳамда ичкиликбозликка қарши кураш комиссиялари турли тартиббузарликларнинг сабабларини чуқур ўрганиб, уларнинг олдини олиш, огоҳлантириш учун кенг миқёсда профилактик ишларни амалга оширмоқдалар.

Шаҳарда совет қонунларини кенг пропаганда қилишга катта эътибор берилмоқда. Ўтган йилнинг ўн ойи мобайнида фақат маъмурий органлар томонидан 412 та лекция, суҳбат ва докладлар қилинди. Савол-жавоб кечалари ўтказилди. Айниқса ипак комбинати, «Атлас» фирмаси, савдо идоралари ишчи-хизматчилари билан ўтказилган суҳбатлар яхши самара бермоқда.

Жамоат тартибини муҳофаза қилишда 1,5 мингдан зиёд кўнгилли ёрдамчилар — халқ дружиначилари иштирок этмоқдалар. Ички ишлар бўлимига дружиначилардан ташқари штатсиз участка инспекторлари, давлат автоинспекциясининг жамоатчи инспекторлари, терговчиларнинг жамоатчи ёрдамчилари, милиция болалар хонасининг активлари, ўртоқлик судларнинг аъзолари, уй бошқармалари яқиндан ёрдам бермоқдалар.

Ишчан коллектив — социалистик жамиятнинг асосий бўғинидир. Унинг зиммасига меҳнаткашларни уюштириш ва тарбиялашдек масъулиятли вазифа тушади. Айни пайтда саноат корхоналарининг коллективлари намунали жамоат тартиби учун мусобақага қўшилдилар. Барча коллективларда коммунистик аҳлоқни бузувчиларга қарши шафқатсиз кураш олиб борилмоқда. Шаҳар ижроия комитети социалистик мусобақага якун ясаётганида ишлаб чиқариш кўрсаткичлари билан бир қаторда ҳуқуқ-тартибот ва меҳнат интизоми борасидаги аҳволни ҳам ҳисобга олади. Зарбдор коллективлар мисолида шу нарса равшан бўляптики, қаерда ҳуқуқ пропагандаси яхши йўлга қўйилган, интизомсизларга шафқат қилинмаётган бўлса, ўша ерда ишлаб чиқариш планлари муваффақиятли адо этилмоқда.

Балоғатга етмаганлар иши билан шуғулланувчи комиссия қаровсиз қолдирилган болалар ва ўсмирлар орасида қонунчиликни бузиш ҳолларининг олдини олишга, бундай вазиятни келтириб чиқарувчи сабабларга барҳам беришга қаратилган ишларни намунали амалга оширяпти. Комиссия аъзолари шаҳардаги маъмурий органлар иштирокида тез-тез кўчма йиғилишлар ўтказиб турадилар. Кейинги икки йил мобайнида 25 та маҳалла комитетларида ана шундай йиғилишлар бўлиб ўтди. Бола тарбияси ва бу муҳим масалада ота-оналарнинг роли ҳақида лекция-суҳбатлар ташкил этилмоқда.

Маданий-оқартув муассасалари янгича урф-одат ва маросимларни пропаганда қилишда катта ташкилотчилик ролини ўтаётир. Янги урф-одатлар ва прогрессив анъаналарни турмушга сингдиришда, унинг талабларига мувофиқ келишга алоҳида эътибор берилмоқда. Ҳашар, наврўз байрами ўтказиш анъанага айланмоқда. «Бахт уйи»да тантанали равишда паспорт берилмоқда, никоҳдан ўтказилмоқда. Шунингдек, кўп болали оналарга орден ва медаллар кенг жамоатчилик иштирокида тантанали топширилмоқда.

Ипак комбинати ва «Атлас» фирмасида ўтказилаётган ишчилар синфи сафига қўшилишни нишонлаш кечалари аввало касбни улуғлаш ҳиссини оширмоқда. Меҳнат ветеранлари, Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари, депутатлар ва бошқа таниқли кишилар ёш ишчиларни қизғин табриклашади. Ўз ҳаёт йўллари ҳақида гапириб беришади.

Тўй — қадимий анъаналардан. Тўйларни ортиқча ҳашамсиз ва бир умр эсда қоладиган тарзда ўтказишга ҳаракат қилмоқдамиз. Яқинда ўн икки жуфт келин-куёв бир кунда никоҳдан ўтишди. Жамоатчилик вакиллари уларга эзгу-истаклар тилашди. Келин-куёвлар ҳаммалари бахтли ҳаётимизнинг асосчиси В. И. Ленин ҳайкали олдига бориб гулчамбарлар қўйдилар. Уларнинг тўйлари турли миллат вакилларининг дўстлиги, ўзаро самимий қардошлик ҳис-туйғуларининг намойишига айланди.

Ёшларни Совет Армияси сафига шоду ҳуррамлик билан кузатиш маросими яхши йўлга қўйилган. Корхона, ташкилот, муассаса, партия, касаба союз, комсомол ташкилотлари ва маъмуриятлар ўз коллективларидан Совет Армиясига кетаётганларни тантанали кузатмоқдалар. Бундай кузатиш маросимлари маҳаллаларда ҳам ўтказилмоқда. «Совет» маҳалласида яқинда ёшларни армия сафига кузатиш маросими бўлди. Маҳалла комитетининг ташаббуси билан йигитларга совға тайёрланди. Улар шарафига кеча уюштирилди. Янги урф-одатлар ва илғор анъаналарни турмушга сингдиришда Охунбобоев, «Янгибоғ», Ленин номли, «Теракттепа», «Шолдирама» ва бошқа маҳалла комитетларининг фаолияти ибратлидир.

Бироқ, айрим корхона ва муассасаларда янги урф-одатлар ва илғор анъаналарни пропаганда ишлари давр талабидан анча орқада. Чунончи, шаҳар маиший хизмат комбинати, сут заводи, 14-трестга қарашли қурилиш-монтаж бошқармаси, бадиий тикув фабрикаси, 75-автобаза ва бошқа жойларда бу масалага кам эътибор беряпти. Шаҳар ижроия комитети бу нуқсонларни бартараф этишга қаратилган чора-тадбирларни кўрмоқда.

Янги урф-одатларнинг кенг ривож топишига шароит яратиш — муҳим ҳаётий вазифалардандир. Биз бундан буён ҳам ўз фаолиятимизда ана шу масалага жиддий эътибор берамиз. Меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялаш учун зарур бўлган барча воситалардан кенг фойдаланамиз.

Н. ХОЛМАТОВА,
Меҳнаткашлар депутатлари Марғилон шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси.

АХБОРОТ

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ВА ЎЗТАГ МУХБИРЛАРИНИНГ ХАБАРЛАРИДАН

ЯНГИ ТУТЗОРЛАР

◆ **НАМАНГАН.** Область колхоз ва совхозларида пиллачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлаш учун кўчат ўтказиш ойлиги муваффақиятли ўтказилди. Йўл, дала ва суғориш тармоқлари бўйларига 2 миллион 252 минг туп ёки планда белгилангандан 10 минг дона кўп тут кўчати ўтказилди.

Учқўрғон районида айниқса бу соҳада ибратли ишлар амалга оширилди. Планда кўрсатилган 187 минг ўрнига 274 минг туп ниҳол ўтказилди. Норин, Чуст районларида ҳам тут плантацияларини вужудга келтириш плани 127-146 процентдан бажарилди.

ТЕХНИКА ЙЎЛГА ЧИҚДИ

◆ **«УЗСЕЛЬХОЗТЕХНИКА»** Зарафшон районлараро савдо базасининг дарвозаларидан бу йил техника ва минерал ўғит ортилган автомашиналар биринчи марта йўлга чиқди. Оқдарё, Пайариқ, Ургут ва Самарқанд районларининг колхозлари билан совхозлари янги йил фонди ҳисобидан машиналар ва материалларни ташишга киришдилар.

Хўжаликлар икки ярусли плуг керак деб заявка беришди. Туки туширилган чигитни уяларга аниқ экиб кетадиган сеялкалар, зараркунандаларга қарши химикатлар билан экинни ерда дорилайдиган ва ғўза баргини тўктирадиган аппаратлар буюртирилди. Деҳқонлар кенг қатор ораларида ишлайдиган машиналар комплексини ва бошқа машиналарни оладилар.

Бултур мутахассислар колхозлар ва совхозларда бўлиб, уларнинг техникага бўлган эҳтиёжини аниқладилар. Базада янги машиналар ва асбоблар кўргазмаси очилди.

ЭРТАПИШАР КАРАМЛАР

◆ **ТЕРМИЗ.** Яқиндагина карам кўчати ўтказилган далага Термиз районидаги Жданов номли колхознинг К. Қаюмов бошлиқ бригадаси сабзавоткорлари чиқишди. Улар кун бўйи астойдил меҳнат қилиб ерни юмшатдилар, ўсимликларни ростлаб чиқдилар. Деҳқонларнинг парникда қиладиган ишлари анчагина. Бу ерда карам кўчатлари ҳозироқ қуёш нурига интилиб қолди. Яқин орада дастлабки помидор кўчатлари ҳам кўзга ташланади.

Кун илигач, колхозчилар парник рамаларини олиб қўйишади, яхшироқ исисин, ёш ниҳоллар соф ҳавода яхши нафас олсин, деб шундай қилинади.

Сабзавоткорлар ҳавонинг қулай келишидан фойдаланиб, полизларда ишламоқдалар, ерга карамнинг эртапишар кўчати навларини ўтказмоқдалар, янги парниклар барпо этишмоқда. Кузда экин экилган полиз участкаларида кўчатлар культивация ва чопиқ қилинмоқда. Сурхондарё областининг хўжаликларида ҳозирнинг ўзидаёқ беш юз гектардан ортиқроқ майдонга эртапишар экин экилди.

●

Мактаб ўқувчиларининг қишки таътил кунлари соз ва қувноқ ўтмоқда. Тошкентдаги маданият саройлари ва клублар шу кунларда кичкинтойлар билан гавжум. «Баҳор» концерт залида ўтказилаётган арча байрами ҳам ёшларга маъқул тушяпти. Суратда: Қорбобо кичкинтойлар даврасида.

А. Тўраев фотоси.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси энергетика ва автоматика илмий-тадқиқот институти ходимлари электр станциялар эксплуатация режимини, электр узатиш линиялари, автомат қурилмаларни такомиллаштириш бўйича катта тадқиқот ишлари олиб бораётирлар. Фақат ўтган йилнинг ўзида институт томонидан ишлаб чиқаришга жорий этилган тавсияномалар туфайли 2 миллион 250 минг сўм иқтисодий самара олинди. Илмий муассаса коллективи беш йилликнинг аниқловчи йили учун ҳам катта мажбуриятлар қабул қилди. Суратда: катта инженер М. Султонхўжаева лабораторияда тадқиқот ишлари ўтказяпти.

А. Авазов фотоси. (ЎзТАГ).

НИҲОЛЛАР ФАРОҒАТИ

РЕПОРТАЖ

Шаҳардан чиққан равон йўл «Маданият» колхозига олиб боради. Қатор қилиб солинган янги уй-жойлар қишлоқ ҳуснига ярашиб турибди. Колхознинг доимий болалар боғчаси кўркам ва шинам бинога жойлашган. Камтарин, камсуҳан, тажрибали педагог Муслима Иброҳимова мудирлик қилаётган бу боғчанинг ибратли ишлари бутун областга ёйилган.

Бу ерда шаҳар боғчаларидагидек зарур шарт-шароитлар муҳайё. Боғча озода, саранжом-саришта. Кенг ва ёруғ хоналарда колхозчиларнинг тўқсонга яқин фарзанди тарбия топаётир.

— Колхозимизда ҳар бир оиланинг тўрт-бештадан фарзанди бор, — дейди раис Тоҳир Эрназаров. — Уларнинг кўпчилиги доимий ва мавсумий болалар боғча-яслиларига тортилган. Агар ота-оналар ўз фарзандларидан кўнгли тўқ бўлса, уларнинг боғча-яслиларда роҳат-фароғатда яшаётганидан қаноат ҳосил қилишса, баракали меҳнат қилаверадилар...

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XII пленуми қароридан руҳланган колхоз правлениеси ва партия ташкилоти қишлоқда болалар муассасалари ишини кенгайтириш учун муҳим тадбирларни амалга оширмоқдалар.

Қишлоқдаги баъзи жамоат бинолари қайта ремонт қилиниб, доимий болалар боғчалари ихтиёрига берилмоқда. Сут-товар фермаси қошида болалар хонаси ташкил қилинди. Эндиликда доимий ва мавсумий болалар боғчаларида колхозчиларнинг етти юздан зиёд ўғил-қизлари тарбияланмоқда.

Умуман, Бухоро район партия комитети бахтиёр болаларнинг униб-ўсиши, камол топиши учун барча қулайликларни яратиб беришга интилмоқда. Райком бюросида колхоз, совхозлардаги мактабгача болалар муассасалари ишини янада яхшилаш масаласи бир неча марта муҳокама қилинди. Айниқса, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XII пленуми қароридан сўнг қишлоқларда доимий болалар боғчалари қурилишини тезлаштириш, жажжи ўғил-қизларни кўпроқ боғча-ясliларга жалб этишнинг аниқ тадбирлари белгиланмоқда. Эндиликда доимий боғчалар сони кўпайяпти. Улар малакали тарбиячи-педагоглар билан мустаҳкамланяпти.

Райондаги «Маданият», «Правда», Ленин номли, «Москва» колхозларида эллик, тўқсон, бир юз саксон ўринли янги, шинам, доимий болалар боғчалари бинолари қурилиб, ишга туширилди. Бир қанча қишлоқ жамоат бинолари қайта ремонт қилиниб, доимий болалар боғчалари ихтиёрига берилди. Биргина «Маданият», «Правда» колхозларидаги доимий болалар боғчаларида колхозчиларнинг олти юзга яқин жажжи ўғил-қизлари тарбияланмоқда.

Райондаги боғча ва яслиларга колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, турли ташкилот ва корхоналарда ишловчи ишчи-хизматчиларнинг кўплаб фарзанди тортилган.

Т. НАЗИРОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

НАФОСАТ

◆ ТАБИАТНИНГ АЖОЙИБ ВА ҒАРОЙИБ ОБИДАЛАРИ. ◆ СУВ — БОЙЛИГИМИЗ. УНДАН ТЕЖАБ-ТЕРГАБ ФОЙДАЛАНАЙЛИК. ◆ ЕРНИ ЭЪЗОЗЛАГАН — ЭЛДА АЗИЗ. ◆ ЭРТАКЛАРНИ РАВОН, ҒАЗАЛЛАРНИ ЖОЗИБАДОР ҚИЛГАН ҚУРАЛАЙЛАР. ◆ ФУСУНКОР ТАБИИЙ КОМПЛЕКСЛАР — ГЕОГРАФИК МУҲИТ ҲОСИЛАСИ.

Табиат ва инсон

Иттифоқимиздаги табиати гўзал ва бой ўлкалардан бири — Ўзбекистон. Унинг чексиз табиий бойликлари, битмас-туганмас хазиналари коммунистик фаровонлик ишига хизмат этмоқда.

Табиат бойликларини ўрганиш, ҳисобга олиш, баҳолаш, қайта тиклаш ва унинг ресурсларидан унумли фойдаланиш борасида анчагина ишлар қилинмоқда. Республикамизда тупроқ турлари, уларнинг эрозияга мойиллигини тадқиқ қилиш, селдор жилғаларни ҳисобга олиш ҳамда хўжаликка таъсирини ўрганиш, селга қарши кураш тадбирларини ишлаб чиқиш яхшиланди. Андижон ва Наманган шаҳарлари атрофида селга қарши гидротехник иншоотлар, Зарафшон, Қашқадарё ҳавзаларидаги сой водийларида эса сув омбори ва кичик-кичик ҳавзалар қурилди.

Кейинги йилларда табиатнинг нафис, кўркам, ажойиб ва ғаройиб обидаларини, ер ости бойликларини, нодир ўсимлик ва ҳайвон турларини ҳисобга олиш, қўриқлаш ҳамда урчитиш соҳасида бир қатор тадбирлар амалга оширилди.

Табиатнинг таркибий қисми ва комплексларини ўрганиш, илмий баҳолаш ва улардан унумли фойдаланиш йўлларини белгилаш, ер, сув, ҳаво, тупроқ софлигини таъминлаш, ўсимлик ва ҳайвонлар дунёсини бойитиш муқаддас бурчимиздир. Бироқ, ер ости бойликларидан комплекс фойдаланишда баъзи камчиликлар ҳам йўқ эмас.

Ангрен ҳавзасидаги айрим хандақларда 53-83 фоизгача кўмир исроф бўлиб кетаётир. Айрим майдонларда кўмир чиқиндиларига гилмоя аралашиб, нобуд бўлмоқда. Кон чиқиндилари таркибида экинларга озуқа бўладиган чиринди ва ҳосилни кўпайтирадиган микроэлементлар ҳамда ғўзани вилтга чидамли қилувчи кўпгина моддалар борлиги аниқланган. Шундай бўлсада, улардан кенг фойдаланиш етарлича йўлга қўйилмаган. Айрим жойларда улар унумдор ерларнинг ишдан чиқишига, тупроқ, сув, ҳавонинг ифлосланишига сабаб бўлаётир.

Табиий бойликларнинг айрим турларидан бетартиб фойдаланиш, уларни нобуд ва исроф қилиш ҳоллари содир бўлмоқда. Ўзбекистон тоғлари мўмиёи аслга бой. Бироқ, ундан фойдаланиш тартибга солинган, деб бўлмайди. Бойсун районидаги Кетмончопди тоғига яқин жойда ер юзасига тошкўмир қатламлари чиқиб қолган. Улардан аҳоли ҳалигача тартибсиз фойдаланмоқда.

Ўзбекистоннинг ер сатҳи ажойиб ва ғаройиб табиат обидаларига бой. Оғирлиги 350 тоннага яқин бўлган Сангижўмон харсангининг тебраниб туриши кишини ажаблантирмасдан қолмайди. Фақат Чотқол ва Чирчиқ дарёлари водийсида тўқсондан ортиқ ғор ва ғоратлар борлиги аниқланган. Айрим бўшлиқларнинг чуқурлиги 70 метргача боради. Зарафшон чўққиси ва Ҳисор тоғ тизмаларидаги ғорлар, айниқса, Мингчуқур ва Қиртов ғоратлари, Нурота, Бойсун, Қоратепа, Кўҳитанг тоғларидаги табиат ясаган обидалар кишини ҳайратга солади.

Республикамиз сув бойликларини ўрганиш, қўриқлаш ва улардан тежаб-тергаб фойдаланиш катта аҳамиятга эга. Лекин шу кунгача Ўзбекистон сув бойликлари тўлиқ ҳисобга олинган эмас. Аксарият сойлар ва мавсумий жилғаларнинг сув ресурслари ҳалигача етарли ўрганилмаган. Кўпгина булоқларнинг сув миқдори ҳақида аниқ маълумот йўқ. Чирчиқ, Зарафшон, Қашқадарё ҳавзаларидаги бир неча ўнлаб булоқлар ботим (йўқ) бўлиб бормоқда. Кичик жилғалар сувидан унумли фойдаланишнинг илмий асослари ишлаб чиқилмаган.

Республикамиздаги кўл ва кўлобларни ўрганиш, қўриқлаш, уларнинг бойликларидан унумли фойдаланиш учун кўпгина ишларни амалга оширишга тўғри келади. Бундан юз йиллар бурун А. П. Федченко томонидан харитага туширилган Зарафшон водийсидаги аксарият кўллар ботим бўлиб кетяпти. Унинг олдини олиш керак. Бундан ташқари сув ҳавзаларининг софлигини таъминлаш умумдавлат аҳамиятига эгадир. Кейинги йилларда қишлоқ хўжалигида гербицидлар ва ҳар хил химикатларнинг тобора кўпроқ ишлатилиши, саноат, транспорт ҳамда рўзғор чиқиндиларининг ортиб бориши Фарғона, Тошкент ва Зарафшон воҳалари сув манбалари ифлосланишига сабаб бўлмоқда.

Ер ресурсларини қўриқлаш, тупроқни емирилишдан ва ифлосланишдан сақлашга алоҳида аҳамият берилиши керак. Ер — бебаҳо бойлигимиз. Унга меҳр-муҳаббат қўйган инсонгина, ерни эъзозлаган кишиларгина халқимиз олдида азиз бўлади. Республикамизда суғориладиган майдонлар 2 миллион 800 минг гектарга етиб қолди. Суғоришга яроқли бўлган ерлар ҳали кўп. Фақат тоғли районлардаги суғоришга яроқли бўлган ер резервлари бир миллион гектарга яқин. Бироқ, суғориладиган майдонларнинг анча қисмида шўрланиш, захланиш ва эрозия жараёнлари юз беряпти. Бир ярим миллион гектардан ортиқ майдон (Хоразм, Бухоро, Сирдарё ва Қашқадарёда) мураккаб мелиоратив комплекс тадбирларни амалга оширишни тақозо этади.

Республикамизда ўсимликлар дунёси ҳам ранг-баранг. Ўлкамизда 137 оила ва 1023 туркумга кирадиган 4170 дан ортиқ ўсимлик тури бор. Афсуски, кейинги йилларда ўсимликлар структураси бузилмоқда, нодир турлари сийраклашмоқда, яйлов ва пичанзорлар пайҳон бўлмоқда. Айниқса, писта, бодом, ёнғоқ, ўрик, жийдазорлар, равоч, анзур ва маътал пиёзи, зира каби бир қанча доривор ўсимликлар камайиб кетяпти. Бунга Бойсун, Кўҳитанг, Кўкбулоқ, Қоратепа, Нурота, Чотқол ва Фарғона водийсидаги ўсимликлар ҳолати мисол бўла олади.

Ўзбекистонда қушларнинг 430 та, балиқларнинг 72 та, сут эмизувчиларнинг қирққа яқин тури бор. Кейинги йилларда ҳайвонларнинг умумий сони ва айрим турлари камайиб кетиш олдида турибди. Эртакларни равон, ғазалларни жозибадор қилган қуралайлар, Ўрта Осиёни безаган Бухоро буғиси — хонгул, Амударё, Сирдарё тўқайларида яшаган йўлбарслар йўқолиб бормоқда. Мутахассисларнинг маълумотларига қараганда, чигирткага қарши сепилган химикатлар натижасида Аму ва Сирдарё тўқайларидаги қирғовулларнинг бир қисми нобуд бўлган. Қамишзорлардаги ёввойи чўчқа, қимматбаҳо мўйна берувчи жониворлар, сувда сузувчи баъзи қушларнинг нобуд бўлиши кузатилган. Балиқ урчитиш ва овлашда ҳам айрим камчиликлар бор.

Табиатни муҳофаза қилишда географик жараён, ҳодиса ва воқеаларни ўрганишнинг аҳамияти катта. Ўзбекистонда селдор жилғалар жуда кўп. Айрим ҳавзалардан йилига тўрт-беш мартагача сел келиб, йўлидаги иншоотларни бузиб, ўсимликларни юлиб, тупроқни ялаб кетади.

Республикамизда ажойиб ва фусункор табиий комплекслар кўп. Улар географик муҳитнинг ҳосиласи бўлиб, моҳияти билан табиат поэзиясини ўзида ҳайрон қоларли даражада ифодалайди. Нурота тоғларидаги Қўйтош, Оқтоғдаги Санги, Жўман массивлари, Бойсун, Лангар, Сангзор, Сангардак водийсидаги ҳамда чўлларидаги минглаб географик комплекслар ва улардаги табиат обидалари бунга мисолдир.

Республикамизда қўриқланадиган жойлар кўп бўлиб, улар муҳофаза қилиниши, ҳар томонлама ўрганилиши ва баҳоланиши лозим. Ўзбекистонда янги заповедниклар, қўриқланадиган ва урчитиладиган майдонларни ташкил қилиш керак.

Мавжуд заповедниклар республика майдонининг 0,1 фоизини ташкил қилади. Таққослаш учун шуни айтиш керакки, Қирғизистоннинг 4,1, Озарбайжоннинг 1, 4, Грузиянинг 1,1 фоиз территориясини заповедниклар ишғол қилади. Табиат муҳофазасига бўлган давр талаби илмий-тадқиқот ишларини кенг ривожлантиришни тақозо этади. Бу борада илмий-тадқиқот ҳамда лойиҳалаш институтлари, олий ўқув юртлари муҳим роль ўйнаши зарур.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясида илмий муассасалар ишини координация қилувчи марказ-табиатни қўриқлаш илмий советини ташкил қилиш мақсадга мувофиқдир. Бундай илмий совет ёки комиссиялар Қирғизистон, Тожикистон, Арманистон, Грузия, Молдавия, Литва республикалари Фанлар академиялари қошида ташкил этилган.

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси география бўлими қошида ландшафтшунослик, республика ишлаб чиқариш кучларини ўрганувчи илмий Совет ҳузурида эса табиатни муҳофаза қилиш сектори ва бўлимларини ташкил қилиш фойдали бўлади. Бу—замон талаби, давр тақозоси.

А. САИДОВ,
Ўзбекистон ишлаб чиқариш кучларини ўрганувчи Советнинг катта илмий ходими, география фанлари кандидати.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

Денгиз «почтальони»

Бутилка (шиша идиш) почтаси тўғрисида нималарни биламиз? Мурманслик журналист Владимир Жданов коллекцияси мана шу саволга жавоб беради. Унда бутилка почта тўғрисидаги хабарлар босилган газета ва журналларнинг қирқимлари йиғилган.

Бутилка почтанинг тарихи узоқ замонларгача боради. Колумбнинг кемалари даҳшатли пўртанага дуч келганлиги маълум. Улуғ саёҳатчи кема журналидаги энг муҳим саҳифаларни кўчириб ёзиб, уларни кичик бир бочкага солди-да, оғзини маҳкамлаб, денгизга ташлаб юборди. Шу «мактуб»ни орадан... 359 йил ўтгач топиб олишди.

Бугунги кунда денгиз тўлқинлари ҳар хил сирларнинг калити бўлади. 1845 йилда Жон Франклин экспедициясининг қатнашчилари икки юздан ошиқ хатни шиша ва бронза идишларга солиб, оғзини маҳкамладилар. Ҳар бир хатда кеманинг координатлари кўрсатилганди. Юз йил мобайнида атиги учтагина идиш топилди...

Индонезиядаги Хадила ва Палан оролларининг аҳолиси ҳозирги кунга қадар денгиз почтасидан фойдаланиб келмоқда. Оролдагилар ҳафтасига бир марта почта келтирадиган параходга қаноат қилмай ўз хатларини тўлқинлар орқали юборадилар. Ороллар ўртасида айланувчи оқим бутилкаларни роппа-роса бир кеча-кундуз ўтгач, соҳилнинг доимо битта жойига оқизиб келтиради. Ҳам қулай, ҳам тез ва текинга тушади!

Мурманск.

Ушаков балкаси

Севастополдан бир неча километр нарида Ушаков балкаси бошланади. Бу жой пистазори билан машҳурдир.

Писта дарахтлари соҳилнинг денгиз салқини етадиган жойларида ўсади. Писта ҳар қандай тупроқда — юмшоқ, тошлоқ ерларда, қояда ҳам илдиз ота беради.

Ҳозир кўпгина писта дарахтларининг ёши 300 йилдан ошади. Пистазорда 600 ёшга борган дарахтлар ҳам бор. Шу атрофда мурғак ниҳоллар ҳам ўсмоқда. Булар қўл билан ўтқазилган.

Уруш вақтида қадимги пистазорнинг кўпгина дарахтлари нобуд бўлиб кетди. Лекин одамлар пистазорнинг йўқолишига йўл қўймадилар. Севастополдаги Нахимов районининг меҳнат ветеранлари пистазорни оталикка олдилар. Иван Осипович Плашчинский ҳаммадан кўпроқ жонкуярлик қилди. Йўқ бўлиб кетган дарахтлар ўрнига янги кўчатлар ўтказилди, пистазорга сув келтирилди.

Севастополь.

Қармоқда бир тонна балиқ

Муз остида навага балиғини қармоқ билан овлаш — Шимолий муз океани соҳилидаги ненецлар яшайдиган Индига буғучилик посёлкаси аҳолисининг энг севимли машғулоти. Ишдан сўнг ва хордиқ чиқариш кунларида шу ердаги Индига дарёси музида катта-кичик тўпланади. Дарё музи чақиб очилган «туйнук» ёнида атиги бир соат ичида балиқ уюлиб кетади. Музни синдириб қармоқ ташлаган ҳар бир кишига омад келаверади.

Битта қармоққа бирданига олти-етти балиқ илинган ҳоллар ҳам учрайди. Балиқларнинг биринчиси ҳўракни ютган бўлса, қолганлари бир-бирининг думини тишлаб чиқади.

Балиқ овловчилар тутган балиқларини давлатга топширадилар. Бу ернинг рекордчилари ҳам бор. Масалан, «Индигский» совхозининг ишчиси Юрий Батов икки ҳафтада қармоқ билан тутилган қарийб бир тонна навага балиғини давлатга топширди.

Нарьян-Мар, Архангельск области.
ТАСС мухбирлари.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 10.55 — ТОШКЕНТ. 11.00 — Янги йил саргузаштлари. 11.35 — Мультфильм. 12.30 — МОСКВА. 12.35 — Янгиликлар. 12.45 — Томошалар бошланади (спектакль). 14.05 — Мультфильмлар. 14.35 — Бальзакнинг буюк муҳаббати (бадиий фильмнинг 4-серияси). 15.35 — Арча байрами. 16.35 — Ўқув кўрсатуви. 17.35 — Онамларнинг мактаби. 18.10 — Янгиликлар. 18.20 — Лесси (бадиий фильмнинг 6-серияси). 18.45 — ТОШКЕНТ. 18.55 — «Юлдузча». 19.30 — «Ахборот». 19.45 — Миллионлар ленинча университети. 20.00 — Ўн минут музика. 20.10 — «Ахборот». 20.30 — «ЧАШМА». 22.00 — «ВАҚТ». 22.30 — Совет Иттифоқи элчиси (бадиий фильм). ИККИНЧИ ПРОГРАММА. 18.45 — МОСКВА. Олтин нота. 19.40 — Фан оламида. 20.10 — Концерт. 21.05 — Бальзакнинг буюк муҳаббати (бадиий фильмнинг 5-серияси). 22.00 — Ҳужжатли фильм (Тошкент). 22.30 — Балли, қизлар! УЧИНЧИ ПРОГРАММА. 19.00 — Тошкент янгиликлари. 19.15 — Ҳужжатли фильм. 19.30 — Санъат турлари (факультатив курс). 20.10 — Концерт. 20.40 — Энди кетса кетаверсин (спектакль).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 9/I да Боғчасарой фонтани (кундузи), Севги тумори (кечқурун). 10/I да Ўлик малика ва етти баҳодир ҳақида эртак (кундузи), Боғчасарой фонтани (кечқурун).

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 9/I да Абу Райҳон Беруний (кундуз соат 12 ва 3 да), Оқшомдан тушгача (кечқурун). 10/I да Абу Райҳон Беруний (кундузи), Парвона (кечқурун).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 9/I да Менинг жаннатим (кундузи), Тоғ гўзали (кечқурун). 10/I да Хонума хоним (кундузи), Ҳижрон (кечқурун).

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — ЯНГИ ЙИЛ ЦИРК ТОМОШАЛАРИ (10.00, 12.30, 15.00, 17.30 да).

КИНО

Кўнгил хушлик чоғлари — «МОСКВА», САНЪАТ САРОЙИ, (кундуз ва кечқурун), «ЧАЙКА», «ВОСТОК» (жуфт соатларда).

Қора капитан — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (18.00, 20.00, 21.30), «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), «СПУТНИК» (13.00, 14.00, 15.00, 19.00, 21.00).

Жиноят қидирув бўлимининг иш кунлари — «КЎКЧА», «МИР» (кундуз ва кечқурун).

Ови юриб, дови юрмаганлар — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Ёмон яхши одам (жуфт соатларда), Севги можаролари (тоқ соатларда): — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Бегуноҳ бўлса, озод эт! — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Мўлжалга ур, Асунта! — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

Прокурор ўғли — С. РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун).

Сайха — Ғ. ҒУЛОМ номли (кундуз ва кечқурун).

Тоғлар чорлайди — САНЪАТ САРОЙИ (11.00, 13.00, 15.00, 17.00).

Қора фаришталар — НАВОИЙ номли (12.30, 15.00, 17.30, 20.00).

Изма-из — «СПУТНИК» (16.00, 17.00, 20.00).

В. И. ЛЕНИН НОМИДАГИ МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ профессор-ўқитувчилар составидаги қуйидаги вакант вазифаларга

КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

кафедра мудирлари — ўзбек совет адабиёти, рус ва ўзбек журналистикаси тарихи, ҳисоблаш математикаси, геометрия, сонлар назарияси ва алгебра;

кафедра доцентлари — илмий коммунизм, иқтисодий география, литология, тадқиқотларнинг геофизик методлари, сиёсий иқтисод, умумий математика, алгебра ва сонлар назарияси;

кафедра катта ўқитувчилари — жисмоний тарбия ва спорт, олий математика, гидрогеология, умумий геология, умумий математика, алгебра ва сонлар назарияси;

кафедра ўқитувчилари — илмий коммунизм, рус тили, чет тиллар, жисмоний тарбия ва спорт, логика ва психология, рус тилшунослиги, инглиз филологияси.

КОНКУРС МУДДАТИ — ЭЪЛОН ЧИҚҚАН КУНДАН БОШЛАБ БИР ОЙ.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Студентлар шаҳарчаси, бош корпус, «Д» бўлинмаси, 107-хона, кадрлар бўлими.

СПОРТ янгиликлари

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА. Спортнинг мазкур тури бўйича энг йирик мусобақа биринчи марта Тошкентда старт олди. Икки кун давомида «Ёшлик» спорт аренаси спортчилар ва мухлислар билан гавжумлашди. Баландликка сакраш бўйича Бутуниттифоқ турнирида иштирок этиш учун мамлакатимизнинг энг кучли енгил атлетикачилари ташриф буюришди. Улар орасида СССР Европа чемпионатлари ва олимпиада ўйинлари совриндорлари бор. Бутуниттифоқ турнирининг дастлабки кунги куч синашувлари кўпчиликда қизиқиш уйғотди. Қизлар ўртасида мамлакат терма командасига номзод Татьяна Торопова 175 сантиметр баландликни ишғол этиб, олқишга сазовор бўлди. Йигитлардан Юрий Тармак баландликка сакраш устаси эканлигини яна бир бор намойиш этди. У 206 сантиметр баландликдан осон сакраб, қувончли натижани қўлга киритди. Мусобақанинг иккинчи куни ҳам кескин спорт курашларига бой бўлди.

ХОККЕЙ. Москва клублари терма командаси АҚШда яна бир ўртоқлик учрашуви ўтказди. Сиэттл шаҳрининг маҳаллий «Сиэттл-Тотемс» командаси билан ўйинда хоккейчиларимиз 8:4 ҳисобида ғалабага эришдилар.

ВОЛЕЙБОЛ. Москвалик динамочи қизлар Европа чемпионлари кубоги учун курашнинг чорак финал учрашувида «Бенфика» (Лиссабон) коллективи билан куч синашиб, ютуққа эришдилар. Учрашувда 3:0 ҳисоби қайд қилинди. Такрорий ўйин Москвада ўтказилади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700.029, ГСП, Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, № 26 ◆ ТЕЛЕФОНЛАР Эълонлар — 338142, коммутатор — 330249 дан 330258 гача

Р. 02124. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64583. А — 7.